

İSTANBUL ESENYURT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLİM DALI

**İL ÖZEL İDARELERİNİN İSG YÖNÜNDEN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ:
BİNGÖL VE ELAZIĞ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

MUSTAFA ERDEM

İstanbul, 2019

İSTANBUL ESENYURT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLİM DALI

**İL ÖZEL İDARELERİNİN İSG YÖNÜNDEN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ:
BİNGÖL VE ELAZIĞ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Mustafa ERDEM

Öğrenci No:

1730100236

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Hacı Bayram İRHAN

İstanbul, 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Mustafa ERDEM

İmza:

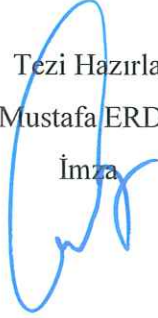

KILAVUZA UYGUNLUK

İl Özel İdarelerinin İSG Yönünden Karşılaştırmalı Analizi: Bingöl Ve Elazığ Örneği
adlı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Lisansüstü Tez ve Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

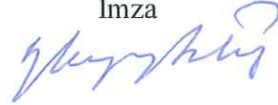
Tezi Hazırlayan
Mustafa ERDEM

İmza

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hacı Bayram İRHAN

İmza

KABUL VE ONAY SAYFASI

Dr. Öğretim Üyesi Hacı Bayram İrhan danışmanlığında Mustafa Erdem tarafından hazırlanan "İl Özel İdarelerinin İSG Yönünden Karşılaştırmalı Analizi: Bingöl Ve Elazığ Örneği" adlı bu çalışma jürimiz tarafından İstanbul Esenyurt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(04/07/2019)

JÜRİ:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hacı Bayram İRHAN

Üye: Prof. Dr. Ulvi AVCIATA

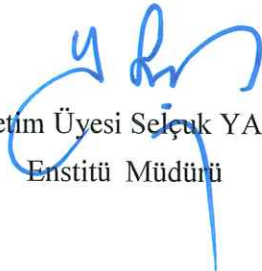

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan AVCIATA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğretim Üyesi Selçuk YAŞAR
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İl Özel İdarelerinin İSG Yönünden Karşılaştırmalı Analizi: Bingöl Ve Elazığ Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

04.07.2019

Mustafa ERDEM

İmza:

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte yaşam standartları da yükselmektedir. Bununla birlikte çalışma standartlarının da güvenli ve sürdürülebilir olması önem taşımaktadır. Bunun için uygulanabilir İSG politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. İSG politikalarının belirlenmesinde risk analizlerinin ve risk değerlendirmelerinin doğru ve etkin bir şekilde yapılarak dikkate alınması bu politikaları etkin kılmaktadır. Bu kapsamda İSG açısından tez çalışması; il özel idarelerinde sektör yöneticilerine, çalışanlarına ve literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Tezimin konusunun belirlenmesinden ve hazırlanmasından son aşamasına kadar yoğun iş tempolarına rağmen akademik bilgi ve birikimlerini benimle paylaşarak bana destek olan, yardımlarını esirgemeyen ve yoluma ışık tutup bana kılavuzluk eden Tez Danışmanım saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Hacı Bayram İRHAN' a teşekkür ederim. Tezimi okuyup gereken düzeltmeleri yapmamda yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Zafer ŞİAR' a teşekkürlerimi sunarım. Tezimi hazırlarken katkılarından dolayı Bingöl il Özel idaresi İşyeri Hekimi Sayın Kasım YAKUT ve İş Güvenliği Uzmanı Sayın Enes ÜÇGÜL' e, Değerli katkılarından dolayı Elazığ İl Özel İdaresi İş Güvenliği Uzmanı Sayın Seda SAÇAN' a teşekkür ederim. Ayrıca, araştırmaya katılarak anketleri dolduran Bingöl İl Özel idaresi ve Elazığ İl Özel İdaresi yöneticileri ve çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa ERDEM
İstanbul 2019

ÖZET

Yerel yönetimlerin bir parçası olan ve kamu kurumları arasında önemli bir yere sahip olan il özel idarelerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından analizlerinin yapılması amacıyla yapılan bu çalışma teorik kısım ve pratik kısmı olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısım; il özel idaresinin tanımı ve tarihçesi ile iş sağlığı ve güvenliğinin tanımı, amacı, temel ilkeleri, risk analizi ve değerlendirmesi ile tanım ve ilkelerinden oluşmaktadır. İkinci kısımda sektör çalışanlarından 80 kişiyle anket yapılmış, anket sonucunda sorunlar belirlenmiş, görüş ve öneriler doğrultusunda risk analizi ve risk değerlendirmesi yapılmıştır. Ayrıca her iki il özel idaresinin iş sağlığı ve güvenliği sistemleri karşılaştırılarak iş sağlığı ve güvenliği yönetim politikalarının olumlu - olumsuz yönleri ile avantaj ve dezavantajları yine bu kısımda incelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler neticesinde iş kazaları ve meslek hastalıklarının meydana gelmesinin en önemli sebebinin il özel idarelerinde çalışan personellerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmamaları sonucuna varılmıştır. Bir başka faktör de sektör çalışanlarının çalışma ortamları ile ilgili tehlike ve risklere ilişkin farkındalıklarının düşük olmasıdır. Çalışanların farkındalıklarının; eğitim düzeyi, yaş, çalışma süreleri, çalışanın geçmişte kaza yaşamış olma durumu gibi etkenlere göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışanların işyeri ortamındaki risklere karşı korunma ve risklerle ilgili farkındalıklarının artırılmasına yönelik eğitim planlaması yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, il özel idaresi, İş sağlığı ve güvenliği, risk analizi ve değerlendirmesi.

COMPARATIVE ANALYSIS OF PROVINCIAL SPACIAL ADMINISTRATIONS
IN TERM OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY: EXAMPLE OF
BINGOL AND ELAZIG

Mustafa ERDEM

İstanbul Esenyurt University, Institute of Natural and Applied Sciences Master

Thesis, January 2019

Supervisor: Dr. Hacı Bayram İRHAN

ABSTRACT

This study, which is a part of the local administrations and which has an important place among the public institutions, is conducted in order to analyze the occupational health and safety in terms of occupational health and safety. The first part; definition and history of special provincial administration and definition of occupational health and safety, its purpose, basic principles, risk analysis and evaluation, definitions and principles. In the second part, 80 people from the sector employees were surveyed and problems were identified and risk analysis and risk assessment were conducted in line with the opinions and recommendations. In addition, the positive and negative aspects of occupational health and safety management policies and their advantages and disadvantages are examined in this section by comparing occupational health and safety systems of both provinces. As a result of the evaluations made, it was concluded that the most important reason for the occurrence of occupational accidents and occupational diseases is that the personnel working in the special provincial administrations do not have sufficient knowledge and equipment. Another factor is the low awareness of the sector employees about the risks and risks associated with the working environment. Employee awareness; It was determined that the level of education, age, working time, employee's experience of having an accident occurred in the past. It is suggested that training planning should be made to protect employees against risks in the workplace and to raise their awareness.

Key words: Local administrations, special provincial administration, occupational health and safety, risk analysis and evaluation.

İÇİNDEKİLER

İL ÖZEL İDARELERİNİN İSG YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: BİNGÖL VE ELAZIĞ ÖRNEĞİ

Sayfa No.

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
YEMİN METNİ.....	v
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
1.1. İl Özel İdarelerinde İsg	3
1.2. Özel İdare Tanımı.....	3
1.3. Özel İdarelerin Türkiye' deki Tarihsel Süreci	4
1.4. Avrupa Ülkelerinde İl Özel İdareleri, Yerel ve Bölgesel Yönetimler.....	9
1.5. Türkiye' de ve Dünyada İş Sağlığı ve Güvenliği	12
1.6. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı	13
1.6.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Ana Kuralları.....	14
1.6.2. İş Kazası Tanımı ve İş Kazası Nedenleri	15
1.6.3. Kazaların Önlenmesi	18
1.6.4. Meslek Hastalığı Tanımı ve Nedenleri.....	20
2. BÖLÜM:	23

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	23
2.1. Tehlikelerin Tanımı ve Tehlikelerin belirlenmesi.....	23
2.2. Risklerin Belirlenmesi ve Analizi	25
2.3. Risk Analizi Prosedürü.....	27
2.3.1. Planlama	28
2.3.2. Bilgi ve Veri Toplama.....	28
2.3.3. Anket	29
2.3.4.1. Anketin Değerlendirmesi	33
2.5. Risk Analizi.....	34
2.6. Risk Değerlendirmesi.....	36
2.7. Risk Değerlendirmesinin Yenilenmesi.....	37
3. BÖLÜM:	39
UYGULAMA	39
3.1. Bingöl İl Özel İdaresi Risk Analizi.....	40
3.2. Elazığ İl Özel İdaresi Risk Analizi.....	61
SONUÇ	83
KAYNAKÇA.....	86

KISALTMALAR

Akt : Aktaran

B.t : Belirtilmemiş Tarih

İSG : İş Sağlığı ve Güvenliği

Md : Madde

MERNİS : Merkezî Nüfus İdare Sistemi

v.b : ve benzeri

KÖYDES : Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi

İUV : İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu

B.İ.Ö : Bingöl İl Özel İdaresi

E.İ.Ö : Elazığ İl Özel İdaresi

İLO : Uluslar Arası Çalışma Örgütü

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

AB : Avrupa Birliği

R.G : Resmi Gazete

ÇASGEM : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi

İSGGM : İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

MSDS : Malzeme Güvenlik Formu

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1: Anket Sonuçları Tablosu	29
Tablo 2.2: Olasılık Tablosu	34
Tablo 2.3: Şiddet Tablosu	34
Tablo 2.4: Sonuç - Eylem Tablosu	35
Tablo 2.5: Olasılık - Şiddet Tablosu	35
Tablo 3.1: Bingöl İl Özel İdaresi Risk Analizi Tablosu	38
Tablo 3.2: Elazığ İl Özel İdaresi Risk Analizi Tablosu	59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil: 1.1. Tehlikeli Hareket	16
Şekil: 1.2. Emniyetsiz Durum ve Davranışlar	17
Şekil: 1.3. Kazaların Önlenebilirlik Oranları	18

GİRİŞ

İl özel idareleri, kuruluş tarihi Tanzimat Dönemi' ne kadar uzanan, sürekli değişen kanunlar ile işlevselliğinde ve uygulamalarında değişiklikler yapılarak günümüze ulaşmış, son olarak 2005 yılında KÖYDES' in (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi) kurulmasıyla yeniden yapılandırılmış mahalli idareler birimlerindedir. Aynı yıl çıkarılan İl Özel İdaresi Kanunu (sayı no: 5302) ile görev tarifi yapılan özel idare; ilde yaşayan insanların yerelde müşterek nitelikteki gereksinimlerini (yol, içme suyu, tarımsal sulama, kanalizasyon, köprü, menfez, imar ve ruhsat v.b. işleri) karşılamak için kurulmuş, hüküm birimleri müntehipler tarafından belirlenen, yönetim ile iktisadi yönden otonomiye malik amme hukuksal kişiliği olan bir mahalli idare ünitesidir.

Baş döndürücü şekilde gelişen teknoloji sonucu yapay zekâyı tartıştığımız günümüz dünyasında yerel yönetimlerde de pek çok iş kolları ortaya çıkmış, bunun sonucu olarak iş sağlığı ve güvenliğinin önemi daha da artmıştır. Değişen dünya düzeninde yeniliklere ayak uydurabilmek için devlet, işveren ve çalışanlara büyük görevler düşmektedir. Bu sebeple daha etkin, daha uygulanabilir ve daha modern İSG politikaları geliştirilmeli ve geliştirilen bu politikalara devlet işveren ve çalışanların tüm kesimleri katkı sağlamalıdır.

Bu araştırmanın amacı; İş sağlığı ve güvenliği yönünden il özel İdarelerini analiz ederek, Bingöl ve Elazığ İl Özel İdaresi örneğinde, çalışanlarının görüşleri doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada öncelikli olarak il özel idareleri ele alınmış, il özel idaresinin tarihsel gelişimi, organları ve teşkilat yapısı anlatılmış, görev ve yetkileri belirtilmiştir. Araştırmanın sonraki bölümünde isg ehemmiyeti, tanımı ile isg yönetim sistemleri açıklanmıştır. Sonrasında Bingöl ve Elazığ İl Özel İdaresi çalışanlarının görüş ve önerileri de dikkate alınarak her iki il özel idarenin risk analizi ve değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı Bingöl İl Özel İdaresi ile Elazığ İl Özel İdaresinin bütün tesislerin risk değerlendirmesi L tipi matris (karar verme matrisi) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın son bölümünde ise yapılan risk analizi ve değerlendirmesine yönelik görüş ve öneriler ortaya konulmuş, her iki il özel idaresinin isg yönünden

pozitif ve negatif yönleri ile avantaj ve dezavantajları karşılaştırılmış, il özel idaresi birimlerde belirlenen risklere yönelik olarak uygulanması gereken gerekli önlemler birimler bazında önerilmektedir. Ayrıca çalışanların çalışma ortamlarıyla ilgili tehlike ve risklere ilişkin farkındalıklarının düşük olduğu belirlenmiş, çalışma ortamındaki tehlike ve risklerle ilgili farkındalıkları artırmaya yönelik eğitimler planlanması tavsiye edilmektedir.

1. BÖLÜM

İL ÖZEL İDARELERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1.1. İl Özel İdarelerinde İsg

Bilimsel ilerlemelerin sonucunda iletişim ile ulaşım araçlarının gelişmesiyle kırsal yaşamla kentsel yaşam arasındaki hayat standartlarının birbirine giderek yaklaşmasının tabii sonucu olarak, şehirde belediyeler tarafından sunulan hizmet standartlarının kırsal alanlarda da sunulmasını zorunlu hale getirmektedir. Bilindiği üzere yerleşim yerlerinin içme suyu, kanalizasyon, sulama, imar işleri, yol, mezarlık işleri, park - bahçe düzenlemeleri, temizlik gibi ortak hizmetler şehirlerde belediyelerce sunulurken (Güler, 2017), bu hizmetler kırsal alanlarda (köy, mezra v.b.) il özel idareleri tarafından sunulmaktadır. Sosyal varlık olan insanların tüm bu ortak ihtiyaçlarının giderilmesi esnasında bazı sorunların meydana gelmesi kaçınılmazdır.

İl Özel İdareleri personellerince yapılacak hizmetlerin sağlıklı ve güvenli bir ortamda yapılmasının sağlanması, öncelikli olarak çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunarak faaliyetlerinin yürütülmesi, olası iş kayıplarının önlenmesi ve hizmet üretimi güvenliğinin sağlanması için sektör çalışanlarına, çalışan temsilcilerine ve kurum yöneticilerine önemli görevler düşeceği hususu göz ardı edilmemelidir.

1.2. Özel İdare Tanımı

Özel idaresini yerelde halkla devlet yönetimini bir araya getiren ve bu doğrultuda halka hizmet götüren yerel yönetim birimi olarak tanımlayabiliriz.

Özel İdare Kanununda (5302 sayı ve 22.02.2005 tarih) il özel idaresini; *il insanların yerelde ortak özellikteki gereksinimlerini gidermek için oluşturulan aynı zamanda hüküm birimi müntahiplerce seçilerek oluşturulan, yönetsel ile iktisadi otonomiye malik amme hukuksal kişiliği* olarak tanımlamaktadır (Güler, 2004).

İl özel idarelerinin kurulması, yerel halkın il yönetimine katılmasının bir sonucudur. Özel idarelerin gayesi, yurt ahalisinin içme suyu, ulaşım, kanalizasyon, ziraat, sıhhat, iktisat, eğitim - öğretim v.b müşterek mahallî gereksinimleri istikbal etmek, yurdun iktisadî gelişimine yöresel olarak yardım etmek, aynı zamanda gelişim projelerinin vilayet seviyesinde muvaffakiyeti temin etmektir. Özel idarenin ödev sahası, sahip olduğu vilayet hududu içerisindeydir. Kimi durumlarda mücavir vilayetlerle müşterek görevler de ifa edilebilir. Ülke yönetimine ilişkin yeni bir vilayet teşkil edildiğinde aynı zamanda il özel idaresi de teşkil edilmiş olmaktadır. Vilayetin teşekkülüyse 5442 nolu İl İdaresi Kanunu' na göre ancak yasayla muhtemeldir. Özel idarelerin önde gelen 3 legal organı mevcuttur. Bunlar, vali, il genel meclisi ve il daimi encümenidir. İl genel meclisi ve il encümeninin başkanlığı İlin Valisi tarafından yürütülür. Vali vilayetin icra organıdır. Öteki organlar olan il genel meclisi ve il daimi encümenin ise sadece yönetsel hükümler almak ve icra edilen görevleri teftiş etmekle yetkili olduğu belirtilmektedir (Türkal, 2000).

1.3. Özel İdarelerin Türkiye' deki Tarihsel Süreci

Yaklaşık yüz elli yıllık tarihi geçmişi olan özel idareler Ülkemizde mahalli yönetimlerin belediyeler ile birlikte temel öğelerinden biridir. Osmanlı Devletinin yıkılış devresindeki ıslahat düzenlemeleri, yönetim modellerine de tesir etmiştir. Böylece bölgesel yönetim şekli olan özel idareler Osmanlı yönetim düzeneğine Fransa Örneği namına dâhil olmuştur. Tanzimat döneminden önceki Osmanlı yönetim sisteminde eyaletlerin katı merkezîyetçiliği merkezi yönetimin iş yükünü arttırken aynı zamanda yerel işlerin aksamasına yol açmaktaydı. Merkezde biriken ağır iş yükünü hafifletmek için yeni düzenlemeler getirilmiş ve Teşkili Vilayet Nizamnamesiyle (tarih: 1864) bölge modelinden il modeline geçiş yapılmıştır. Böylece iş yükünün eyaletlerden vilayetlere dağılımıyla daha dengeli ve etkili kamu hizmetleri verilmeye başlanmıştır. İl Özel İdareleri 20. yüzyılın başlarında görev ve yetki donanımı bakımından güçlü bir yapıya sahip olmasına rağmen aynı yüzyılın ortalarından sonra bu yapı tekrar zayıflama sürecine girmiştir. Günümüzde ise bilim ve teknolojik gelişmeler, il özel idarelerinin yeniden yapılandırmasını zorunlu kılmıştır (Oktay, 2010).

İl Özel idarelerinin tarihsel süreci; kuruluş dönemi olarak adlandırabileceğimiz Tanzimat Dönemi ve gelişim süreci olarak görebileceğimiz Cumhuriyet Dönemi olmak üzere iki tarihsel dönemden oluşturmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğunda yönetim anlayışı Tanzimat dönemine kadar eyalet sistemi yönetimine dayanmaktaydı. Osmanlı İmparatorluğu eyaletlere ayrılıyordu ve eyaletleri bir bakıma imparatorun yetkilerine sahip beylerbeyi yönetiyordu. Beylerbeyi bugünkü anlamda süper vali veya genel vali diyebileceğimiz bir konumla eşdeğeri. Eyaletler sancaklara ayrılıyordu. Sancakları da bugünkü konumu itibarı ile vali diyebileceğimiz sancakbeyleri yönetiyordu. Bahse konu yönetim sisteminde eyaletler merkeze tam olarak bağlı olmamasına rağmen seçilmiş bir meclisi (bugünkü anlamda il genel meclisi) ve ayrı tüzel kimliği bulunmaktaydı. Bu açıdan bakınca söz konusu yönetimin ne merkezîyetçi yönetim ne de yerinden yönetim olduğunu söyleyebiliriz. Tanzimat dönemine kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda yerel yönetimler ile ilgili herhangi bir yasa veya ferman bulunmamaktadır (B.İ.Ö., 2019).

Osmanlı Devleti' nin ıslahat merkezli, çağdaşlaşma çalışmalarıyla özel idareler yeni kuruluşlar olarak var olmuştur. Muhassıllık Meclisleri (kuruluş tarihi: 1840), Memleket Meclisleri (kuruluş tarihi: 1842) ile Eyalet Meclisleri ve Sancak Meclisi ((kuruluş tarihi: 1849) çalışmaları (Güler, 2004) İl Genel Meclisi'nin birincil örnekleridir. Osmanlı Devleti'nde bölge modelinden il modeline dönüşüm, Tuna Vilayet Nizamnamesiyle (1864 tarihle) olmuş, evvela deneyimler Vidin, Silistre ile Nis bölgelerinin bütünleşmesi Fransa yönetim sisteminden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir (Koçak, Kavşara, 2012). Tuna eyaletindeki deneyimlerin müspet neticeleri, Vilayet Nizamnamesi'nin tatbik edildiği alanların genişlemesine sebep olmuştur. Tatbiki genişletmek gayesiyle 1867'de revize edilmiş yeni Vilayet Nizamnamesi oluşturulmuştur. 1864 ile 1867 Nizamnamelerini nihai sonuca vardırarak, il yönetimlerinin tökezleyen taraflarını düzeltmek, ödev ile salahiyetin dağıtılmasını oldukça aleni ve intizamlı yapmak gayesiyle 1871'de İdare-i Umumiye-i Vilayet Tüzüğü uygulanmaya başlanmıştır (Oktay, 2010). Aynı tüzükle illerde İl İdare Meclisi ile İl Genel Meclisi kurulmuştur (Güler, 2004). Aynı süreçte esas amaç, odak erki dinamikleştirme ve merkezi olmama kaidelerinden daha çok merkezi yönetime hizmet amaçlıdır (Ortaylı, 2012). 1876'da çıkarılan Kanun-i Esasi ile, il idaresi mevzu alınmış aynı zamanda illerin idaresinin ödevlerinin büyüklüğü ve

ödevler ayrılığı kurallarına dayanma ilkesi getirilmiştir. Bunun yanı sıra, yönetim şurası ile il genel şurası tatbikleri anayasal güvence altına alınmış (Eryılmaz, 2013) ve vilayetlerde umumi ile hususi yönetim biçiminde çiftli modelin ilk uygulamaları tatbik edilmiştir (Güler, 2004).

2. Meşrutiyet'in deklare edilmesinden sonra organizasyonlar süre gelmiştir. 1913 senesinde uygulanmaya başlanan İdare-i Umumiye-i Vilayet Yasası Muvakkatıyla özel idareler yasal statüye kavuşmuş, böylece mülki idareler (valilikler) kuvvetlendirilmiştir (Eryılmaz, 2013). Söz konusu yasa belirli süreler için tertip edilmesine karşın, yetmiş dört sene boyunca uygulanmış olup, 1987'de onaylanan İl Yasasının taslağını meydana getirmiştir (Parlak, 2005).

Özel idarelerin kuruluş yasası temel itibarı ile İl İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkati' dir (tarih: 1913). Yaklaşık 74 sene uygulamada kalan bu geçici yasanın ismi 16.05.1987 tarih ve 3360 sayılı yasa İl Özel İdaresi Kanunu şeklinde değiştirilmiştir. İl Özel İdaresi Yasası 1913 sayılı geçici yasanın bir takım maddelerini uygulamadan kaldırmış, bir kısmını ise değiştirmiştir. Fakat açılmış bir dava neticesinde Anayasa Mahkemesi 3360 Sayılı Yasanın 3 maddesini bozma kararı vermiştir. Bunu yanı sıra, 1930-1987 seneleri arasındaki süreçte çıkarılan 11 farklı yasa ile 1913 sayılı geçici yasanın bir kısım hükümleri değiştirilmiş bazı kısımlarına ise eklemeler yapılmıştır. Nihayetinde; 3360 Sayılı yasa ile değiştirilen 1913 tarihli yasanın halen uygulamada olan maddelerinin diliyle yürürlükte olan yeni yasanın hükümlerinin dili birbirinden oldukça farklıdır (Dedeoğlu, 1997).

İl mahalli idarelerine ilişkin en önemli düzenlemelerden biri de karşımıza 1921 tarihli Anayasayla (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) çıkmakta, 1921 Anayasası, il mahalli idarelerine hiçbir Anayasanın vermemiş olduğu özerkliği tanımış, ilgili Anayasa, illerin yönetimine özel önem vermiş ve illere yönelik özel bir bölüm ayırmıştır (Çetin, 2015).

Özel idarelerin tarihsel süreç içinde yeniden dizayn edilmesi ile ilgili en önemli adımlar 1948, 1953 denelerinde ve 1961 Anayasasında ve daha sonra 1972 senesinde bir takım layihalar ele alınmış bilakis TBMM' ye sunulamamıştır. Nihayet 1982 Anayasamızda kesin ifadesi ile yer alan İl Özel İdaresi, 1984 Mahalli İdare Seçimleri sonucu ve 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na göre yeniden önem ve etkinlik kazanmış, böylece de günümüz şartlarına uygun hale gelebilmesi bakımından İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu değiştirilmiştir (Güler, 2000).

İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununun 15 maddesi 3360 Sayılı Kanunla

değiştirilmiş, 6 maddesi ile 4 fıkrası iptal edilmiş, 4 geçici madde, 9 bent ve 4 ek tekrardan eklenerek bu yasanın ismi 'İl Özel İdaresi Kanunu' adını almıştır. Sonuç olarak yasanın genel konstrüksiyonu ve işlevselliği muhafaza edilmiştir (Çetin, 2009).

Bu günlerde ise il özel idareleri, 5302 sayılı ve 22.02.2005 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu ile yeni bir niteliğe sahip olarak fonksiyonlarını idame ettirmektedir.

İl Özel İdaresi' ne bağlı hastanelerin, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı' na devredilmesi işlemleri, 10.07.1953 gün ve 6134 sayılı Özel İdare Hastanelerinin Muvazene-i Umumiye' ye Devri ve 4862 Sayılı Kanuna Bağlı (I) ve (2) Sayılı Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun' un yürürlüğe girmesiyle gerçekleştirilmiştir. Köylere içme suyu yapılması görev ve sorumlulukları 1960 yılı ve 7478 sayılı Kanun hukuki olarak İl Özel İdaresi' ne devredilmiştir. İçme suyu işlerinin yürütümü ve denetimi hususunda ise Devlet Su İşleri yardımcı olarak yetkilendirilmiştir (Bıçaklı, 2009).

Mahalli idareler hususunda oldukça geniş aranjmanlar 1961 Anayasası ile yürürlüğe konulmuştur. Söz konusu Anayasa'nın 112. maddesinde, yönetimin kuruluşunun ve ödevlerinin merkezi idare ile yerinden idare esaslarına dayandırıldığı belirtilmiştir (Keleş, 2000). 1961 Anayasa' sıyla, yerel yönetimini, yetki genişliği ve ödev ayrıcalığı şeklindeki algılayan zihniyet, anayasal dayanağını yitirmiştir (Güler, 2000). Mahalli idarelerinin aynı Anayasa' nın 116. maddesinde köy, belediye ve vilayet ahalisinin müşterek ihtiyaçlarını gideren, umumi yetkili organlarını halkın seçtiği kamu yasal kişileri olduğu belirtilmiştir. Böylece mahalli idarelerin anayasal kuruluşlar şekline getirilerek, mahalli idarelerin birer kamu yasal statüsü olduğu belirtilmiş, seçilen yetkili organların organlık özelliğini kazanıp kaybetme hususundaki kontrolün yargı yoluyla olabileceği açıklanmıştır. Ayrıca mahalli idarelerin görev ve sorumlulukları ile orantılı olarak ekonomik gelirlerin sağlanması kaidesi yasalaşmıştır (Erençin, 2004).

Yerel Yönetimler, Kanun-i Esasi ile yasal statüye kavuşmuş, 1913 - 1987 seneleri arasında geçici yasa ile yönetilmişlerdir. 1987 senesinde çıkarılan kanun ise ihtiyaçları gidermeyince 2005 senesinde çıkarılan 5302 Sayılı İl Özel İdareleri Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu kanunla il özel idareleri, daha ayrıcalıklı, kuvvetli ve yaygın örgütlere sahip yerel yönetimler şekline dönüşmüşlerdir. Devlete

ait hedef ve işlemlere ait ödevlerin yanı sıra vilayetin yerel ve özel gereksinimlerini karşılamak için il özel idarelerine görev ve sorumluluklar verilmiştir. Bu yeni mekanizmada il idaresi hem devleti hem de yerel halkı temsil etmektedir. Merkezi idarenin, yerel idare ilkesine göre görülen hizmetlerle yerelin talep ve gereksinimlerini karşılayacak ödevler çakışmıştır (Çetin, 2009).

1982 yılında kabul edilen Anayasa ile de İl özel idareleri ile ilgili bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Demokratik hakları kısıtlayan bir zihniyetle hazırlanmış olan 1982 Anayasası hazırlandığı ortam ve şartların zihinsel yapısına paralel bir şekilde yerel yönetimleri de tertiplemiştir. 1982 Anayasası hem yerinden yönetime ağırlık veriyor gibi görünmekte, hem de bu Anayasanın içerdiği bazı vesayet hükümleri yüzünden yerinden yönetimi işlemez hale getirmiş oluyordu (Kırışik, Sezer, 2006).

Özel idarelerin yasal düzenlemeleri önemli tadilatları da zorunlu kılmıştır. Vilayet Kanunu'nda (tarih: 1913) günün gereksinimlerini karşılamak amacıyla fazla sayıda değişiklikler yapılmış ve yasanın bütünlüğünde bozulmalar olmuştur. Özel idareler 1987 senesinde 3360 sayılı 13 Mart 1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatinin Adının ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Ek Maddeler Eklenmesine Dair Kanun'la tekrardan düzenlenmiştir. Özel idarelerin fonksiyonları, ödev ve hizmetleri, İl Genel Meclisi kuruluş ve toplantıları, İl Encümeni yapı ve görevleri ile kurumun ekonomik yapısı gibi konularda 3360 sayılı yasada çok sayıda değişiklikler yapılmıştır (Tortop, 1987). Bunu yanında valinin, özel idarenin hizmet sahasına dâhil olan görevlerin özel idare ile birlikte, merkezi yönetimin taşra kuruluşu vasıtası ile görülmesi mümkün hale gelmiştir. Ancak bu düzenlemeler özel idarelerin mahalli idare olmasından ziyade merkez yönetimin taşradaki kolu gibi olmasına yol açan bir öge olmuştur. Yerel yönetimlerin iş kalitesini artırma hedefiyle yapılan bu uygulama il özel idarelerinin merkezi vesayetin bir organı şekline dönüştürmüştür. (Işık, 2011).

2003 senesinde Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı yasalaşmamış olmasına karşın ileriki yıllarda yapılacak düzenlemelere ilham kaynağı olmuştur. Bu kanun tasarısı ile merkezi yönetimin iş yükünün azaltılması amaçlanmış, Merkezi yönetim ile mahalli yönetimlerin görev ve yetki bölüşümü hedeflenmiştir. İllerde bu görev ve ödevlerin il özel idarelerince yapılması ön görülmüştür (Güler, 2004).

Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ışığında, özel idarelerde esaslı tadilatların yapıldığı 22.02.2005 senesinde 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yürürlüğe girmiştir (Coşkun, Uzun, 2005).

İl Özel İdaresi Kanunu ile temel ilkeler; hesap verebilme, geniş katılım ve şeffaf yaklaşım olmuştur. Bu yasayla beraber özel idarelerinin yetki, ödev ve mesuliyetleri artmış, aynı zamanda örgütsel yapısı tamamen değişmiştir. İl özel idarelerinin teşkilat yapısını düzenleyen uygulama ise 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu' nun 36. maddesine dayanılarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılan İl Özel İdareleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik' le tekrardan dizayn edilmiştir (B.İ.Ö.İ., 2019).

1.4. Avrupa Ülkelerinde İl Özel İdareleri, Yerel ve Bölgesel Yönetimler

1980'lerde ve 1990'larda yerel ve bölgesel yönetim reformları ile ilgili tartışmalar, birçok Avrupa ülkesinde yerel ve bölgesel yönetim ve idare sistemlerinde değişiklik isteyen siyasi ve akademik bir gündem ile sonuçlanmıştır. Bununla birlikte, radikal coğrafyacıların öncü çalışmaları ve mekânsal planlama alanındaki araştırmalar, Coğrafya ve Kamu Yönetimi Komisyonu' nda yer alan uluslararası akademik tartışmalara ve araştırmalara katılmaya çalışmak için bir sıçrama tahtası sunmuştur. Bu Komisyon, diğer şeylerin yanı sıra, coğrafya ile kamu yönetimi ve yönetişimin politik sorunları arasındaki ilişkilerin araştırıldığı bir forum görevi görmektedir (Dostal ve Saey, 2005).

AB ülkeleri yerel ve bölgesel yönetim sistemleri açısından 2 grupta incelenmektedir: 1. gruptaki Kuzey Avrupa ülkeleri (Almanya, Hollanda, İngiltere, Danimarka, İsveç, Norveç, İrlanda) Güney Avrupa ülkelerine göre daha güçlü, profesyonel ve bürokratik yerel yönetim yapılarına sahip iken, 2. gruptaki Güney Avrupa ülkeleri (İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Fransa) ise daha dağınık ve zayıf yerel yönetimlere sahiptir. Kuzey Avrupa ülkelerindeki (İrlanda hariç) yerel ve bölgesel yönetim sistemleri oldukça ileri düzeyde ve daha özerktir. Bu ülkelerin yerel yönetimleri güçlü, etkili, bölgesel ve yerel bazda eşit ağırlıklı yönetim sistemleri olmalarının olağan neticesi de meşru konumu sağlam, büyük ve kaliteli örgütleri bulunmaktadır. Söz konusu yönetim birimlerinin yerelde temel hizmetler

olan ulaşım, eğitim, konut gibi sosyal devlete has hizmetlerin tümünü kapsamasa da büyük kısmını kapsayan yaygın bir salahiyyet görev ve mesuliyet alanları vardır. Nispeten daha zayıf yerel ve bölgesel yönetimlere sahip Güney Avrupa ülkelerinden Fransa İspanya ve İtalya' da ise yerel yönetimlere yönelik reform süreçleri halen devam etmektedir. İspanya Katalan ve Bask bölgelerindeki yerel ve bölgesel yönetim sistemleri tam anlamıyla oturmamasının yanı sıra bu bölgelerdeki yönetsel sistem kültürel, etnik ne tarihi geleneklere dayanmaktadır. Sonuçta Kuzey Avrupa ülkelerinde daha profesyonel, daha homojen yerel ve bölgesel yönetimler mevcut iken, Güney Avrupa ülkelerinin daha heterojen, yönetim yapısı ve personellerinin daha az profesyonel olduğu bir yerel ve bölgesel yönetimleri mevcuttur. Bunun yanı sıra kuvvetli bir siyasal oluşuma ve devlet siyasetleri üstünde güçlü bir etkiye sahip olmalarının vurgulanması gerekmektedir. Siyaset etkinliği şekilleri müştericiliğe (clientelism) daha yatkındır (Eliçin-Arıkan, 2004).

En önemli Avrupa ülkelerinden Almanya' nın yönetim sistemlerini mercek altına aldığımızda; Birleşik Almanya' nın, federatif bünyeye sahip olduğunu, Almanya Birleşik Cumhuriyetinin 16 farklı bölgeden oluştuğunu görmekteyiz. Alman eyaletleri; eski Alman Eyaletleri (Hessen, Sarre, Bavyera, Holstei ve diğerleri) yeni Alman Eyaletleri (Saxe, Thuringe, Brandebourg ve diğerleri) ve Şehir Eyaletleri (Hamburg, Bremen ve Berlin) olmak üzere 3 farklı grupta toplanmaktadır. Eyalet Meclisi Üyeleri halk tarafından seçilir. Eyaletler milli savunma ve uluslararası siyaset dışında tüm devlet yetkilerine sahiptir. Devlete ait bütün görevler federal devlet veya eyalet devletleri tarafından ifa edilmez. Kamuya ait birçok hizmetler ayrı bir yönetim modeli olan ilçeler ve belediyeler tarafından gerçekleştirilir. Kamu görevini üstlenecek birimler (belediyeler ve ilçeler) vatandaşa en yakın olan kurumlardır. Kamu hizmetinin büyüklüğü bu birimlerin yerine getiremeyeceği büyüklükte olması durumunda bu görevler üst birimler (İlçeden bağımsız büyükşehirler, eyaletler ve federal hükümet) tarafından yerine getirilir (Battal, 2010).

Fransa örneğine göz attığımızda; Fransa' nın güçlü bir anayasasının aynı zamanda da sağlam bir merkezi yönetim sistemlerinin olduğu görülmektedir. Siyasi yerelleşme sürecinin 1982 de hızlandığı Fransa' da 17 Mart 2003'de onaylanan Anayasanın 1. maddesi ile merkezi yönetim anlayışı değiştirilerek yerinden yönetim anlayışı ilkesi yürürlüğe konulmuş olup, yerel yönetimlerde mali ve siyasi özerklik

anlayışı benimsenmiştir. 1982 yılında çıkarılan yasa ile tüm mahalli idareler üzerindeki kontrol mekanizması tekdüze edilmiştir. Bununla birlikte bu durum il özel idarelerinin yanı sıra diğer yerel yönetim kurumlarını da kapsamıştır. Ülkede ilk girişim Bölge, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Hak ve Özgürlükleri Hakkında 2 Mart 1982 tarihli yasa ile gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kanunu tamamlayan ve düzenleyen başka kanunlarda yapılmıştır. Nihayetinde Fransa Anayasası' nın 72. maddesindeki değişiklikle realizasyona gidilmiş ve 28 Mart 2003 tarihli yasa ile reformlar devam ettirilmiştir (Kaplan, 2005).

Hollanda ve Danimarka' nın merkezi yönetim yönünden güçlü ve refah, mahalli idareler yönünden de güçlü bir yapısı vardır. Aynı şekilde İsveç ve Finlandiya da, denetim mekanizması merkezi yönetimde saklı kalmak şartıyla merkezi yönetimden mahalli yönetimleri yetki devri yapılarak yerel yönetimlerde güçlü bir yapı oluşturulmuştur. Zayıf bir yönetim anlayışına sahip Portekiz, Yunanistan ile birlikte AB ülkeleri arasında en az gelişmiş ülkelerdir. İtalya'da devlet yönetimi ve kamuoyu açısından bakıldığında, Avrupa birliği yanlısı bir tutum sergilenmesine rağmen, ülkenin yerel yönetimler bazında AB uyum yasalarına aykırılık gerekçesi ile Avrupa Adalet Divanı Mahkemesi' nden en fazla ceza alan ülke konumunda olması ve AB yasalarını uygulamada ülkeler sıralamasında en sonda olması İtalya için bir tezat oluşturmaktadır (Eliçin-Arıkan, 2004).

Türkiye' nin yerel yönetimlerini Avrupa ülkelerindeki yerel-bölgesel yönetimlerle karşılaştıracak olursak, Ülkemizdeki yerel yönetim yapısının Güney Avrupa ülkeleri ile benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Zira bir türlü tamamlanamayan idari reformlar ülkemizdeki yerel yönetimlerde güçlü bir siyasi ve ekonomik yapının oluşmasına engel teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra 29 Büyükşehirde il özel idarelerinin belediyelere devredilmesi, diğer şehirlerde de il özel idarelerinin belediyelere bağlanması hususunda çalışmaların devam etmesi sebebiyle ülkemizde idari yönden zayıf bir yerel yönetim sistemi olduğunu iddia etmek yanlış olmaz.

Avrupa ülkelerinde yerel / bölgesel yönetimlerdeki köklü reformların doğal sonucu olarak AB' ye üyelik sürecindeki Türkiye' nin mahalli yönetimlerdeki reformlarını da etkilemesi kaçınılmazdır. Avrupa Birliği Anayasasının bağlayıcı

kuralları Türkiye' nin de ekonomik, kültürel ve siyasal alandaki değişim süreçlerini direkt veya endirekt olarak etkilemektedir.

Avrupa Birliği üye devletlerin imzaladıkları Maastricht Antlaşması ve 1996 hükümetler arası konferansı Birlik kurumlarıyla üye devletlerin yerel ve bölgesel yönetimleri arasındaki ilişkilerinde belirleyici rol almıştır. Bu antlaşma ile özellikle yerinden yönetim anlayışı benimsenmiştir (Eliçin-Arıkan, 2004).

1.5. Türkiye' de ve Dünyada İş Sağlığı ve Güvenliği

Neolitik Çağ' dan günümüze kadar, bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesi iş sağlığı ve güvenliğinin önemini arttırmıştır. Özellikle sanayi devrimiyle beraber fabrikaların kurulmasıyla insanların çalışma hayatında köklü değişiklikler olmuştur. Gelişen teknoloji ile yeni üretim teknikleri geliştirilmiş, üretim süreçleri daha karmaşık hale gelmiş ve bunun sonucu olarak da yeni riskler de meydana gelmiştir. Günümüzde iş kazaları ile meslek hastalıklarının ortaya çıkış sebepleri olarak; yeni kimyasal ürünlerin üretim aşamasına girmesi, güvensiz ve sağlıksız ortamda çalışma koşulları, daha fazla ürün elde etme kaygısından dolayı vardiyalı çalışma, çocuk ve kadın işçilerin tehlikeli ve ağır işlerde çalıştırılması gibi çeşitli faktörleri sıralayabiliriz.

Küresel anlamda iş sağlığı ve güvenliği, uluslararası düzeyde, çalışan sağlığına ve güvenliğine daha geniş bir yaklaşım gerektiren mesleki küresel sağlık ve güvenlik ile işyerindeki hastalıkların ve yaralanmaların dünya çapında bir bakış açısıyla önlenmesine odaklanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğinin küresel etkileri küresel ekonominin uluslararası dinamikleri ile doğrudan ilişkilidir. Küresel iş sağlığı ile küresel ekonomi arasındaki sıkı bağlar göz önüne alındığında, ekonomik gelişme ile çalışanların sağlık ve güvenliği üzerindeki potansiyel etkiler arasındaki bağlantıları anlamak için multidisipliner uzmanlığa ihtiyaç duyulmaktadır. Küresel iş sağlığı teması, dünya çapında işyeri ortamlarında sağlık ve güvenliği önlemek ve yönetmek için araştırma, savunuculuk ve kapasite geliştirme konusundaki yeni yönelimler hakkında tartışmalara yol açmaktadır (Lucchini, 2014).

İş kazaları ile meslek hastalıkları sonucunda her sene binlerle ifade edilebilecek sayıda insanlar yaşamını yitirmekte, sakat kalmakta veya ciddi

ekonomik kayıplara uğramaktadır. Türkiye' de SGK verileri incelendiğinde 2015 yılı içerisinde 241.547 iş kazası ile 510 meslek hastalığı olayı raporlanmış olup iş kazası sonucu toplamda 1.252 kişinin hayatını kaybettiği, 6.811 kişinin sürekli malul hale geldiği tespit edilmiştir (SGK, 2015). 2016 yılı içerisinde ise 241.115 iş kazası ile 597 meslek hastalığı olayı rapor edilmiş, iş kazası neticesinde 1.405 insan yaşamını yitirmiş, 6.386 insan ise sürekli malul hale geldiği anlaşılmıştır (SGK, 2016). Bu istatistiklere göre Türkiye' de bir gün içerisinde ortalama 660 iş kazası meydana gelmekte, günde 4 insan iş kazası sonucunda yaşamını yitirmekte ve 17 insan ise iş kazası sonucunda ömür boyu malul kalmaktadır. ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) istatistikleri incelendiğinde dünyada 1 gün içerisinde ortalama 6.400 insan, her yıl ise yaklaşık 2,35 milyon insanın iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle yaşamını yitirdiği görülmektedir. Ortalama her sene 317 milyon civarında iş kazası olmakta ve oluşan bu kazaların çoğu kez çalışanların işten uzak kalmasına neden olduğu tespit edilmektedir (TMMOB, 2018).

İSG' ye yönelik alınan önlemler, iş kazası ile mesleki hastalıkların azaltılmasını sağlayarak tüm çalışanlar, işverenler ve ülkeler için olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

İş sağlığı ve güvenliği yaklaşımı düzeltmekten çok koruyucudur (proaktif), çok disiplinli bir yapıya sahiptir ve ancak ilgili tarafların (devlet, işverenler, çalışanlar - sendikalar) katkısıyla gelişebilir (Çırpan, 2016).

İş sağlığı ve güvenliğiyle direkt veya endirekt şekilde bağlantılı olan, işin yürütümünde kullanılan araç, gereç ve makineler, koruyucu donanımlar, kullanılan teknolojik yöntem, iş yeri ortamında bulunan fiziksel etmenler (gürültü, toz, ısı, aydınlatma v.b.), kimyasal etmenler (sıvı sabun, temizlik deterjanları v.b), psikolojik etmenler (motivasyon, mobing v.b.), ergonomik etmenler (işçinin işe uygunluğu v.b), biyolojik etmenler (virüs, bakteri v.b) ile işçi ile ilgili (yaş, eğitim durumu) ve iş organizasyonu ile ilgili etmenler (çalışma saatleri, ücret, yönetim politikaları v.b) İSG' nin tüm süreçlerini etkileyen faktörlerdir (Özkılıç, 2005).

1.6. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı

Anayasamızda İSG' yle alakalı muhtelif düzenlemeler yapılmıştır. 49. Maddede çalışma hakkı ve ödeviyle alakalı düzenlemede; *Çalışmak herkesin hakkı ve*

ödevidir, Devlet çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını destekleme ve işsizliği önlemeye elverişli bir ekonomik ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır, Devlet işçi ve işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasında koruyucu tedbirleri alır şeklinde tertiplemiştir (Gündüz, 2004).

İş Güvenliğinin 3 ana hedefi bulunmaktadır;

1- Çalışanları korumak: İş sağlığı ve güvenliği yaklaşımında esas amaç çalışan insanları korumaktır. Bunun için çalışana sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanması, çalışanlara her türlü psikolojik, sosyal, kültürel ve mesleki eğitimin verilmesi, çalışanların yasal hak sorumluluklarının güvence altına alınması gereklidir.

2- Üretim güvenliğini sağlamak: İşyerinde sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının oluşmasıyla, çalışanların kendine olan güvenleri artarken, dikkatlerinin dağılması azaltılır. Sonuçta hatalı veya sorunlu üretim azalır. İş günü ve iş gücü kayıplarının ortadan kalkmasıyla üretiminde süreklilik sağlanır.

3- İşletme güvenliğini sağlamak: İş yerlerindeki muhtemel kazaların önüne geçilmesiyle birlikte, işletmenin karşılaşılabileceği iş yeri, makine ve ekipman hasarları, ile kazaya uğrayan çalışanların tazminatları gibi işletmenin işleyiş ve devamlılığını engelleyebilecek durumların ortadan kaldırılması sağlanmış olur (Özkılıç, 2005).

İş sağlığı ve güvenliği sistemleri genelde, çalışma ortamı içerisinde ortaya çıkan tehlikelerin öngörülmesi, tanınması, değerlendirilmesi ve kontrolü ile ilgili bilim dalıdır. Çalışanların sağlığını ve güvenliğini bozabilecek etkenlerin, işyerindeki ve çevredeki insanlar üzerindeki olası etkileri dikkate alındığında ve bu etki alanının geniş bir çevreyi etkilemesi nedeniyle çevresel bir tehlikeden de söz etmek mümkündür. İSG sistemlerinde başarı için; yüksek beceri, bilgi ve analitik kapasiteye ihtiyaç vardır. Çalışanlar ile iş ve iş ekipmanlarını koordine etmek ve İSG sistemlerini uygulamak hem işçilere, hem işyeri ortamına hem de işyeri ile ilgili çevreye koruma sağlar (Alli, 2008).

1.6.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Ana Kuralları

Dünyada çalışan istihdamı oranı dünya nüfusunun yarısından fazladır. İş sağlığı ve güvenliği; çalışma gücü, çalışanların refahı ve ülkelerin sosyal - ekonomik

gelişimlerinde anahtar rolündedir. Çalışanların sağlığı ve güvenli çalışma ortamları; bireylerin, toplulukların ve ülkelerin en önemli unsurlarıdır. İş sağlığı ve güvenliği sadece iş görenlerin sağlığını ve güvenliğini korumayı hedefleyen bir konu olmayıp, aynı zamanda önemli bir stratejik konudur. Temel ilkeler; verimliliği arttırmak, ürün kalitesini geliştirmek, işe uyum ve konsantrasyonu sağlamak, iş tatmini ile ülkelerin ekonomilerine olumlu katkı sunmak ve ayrıca çalışan insanların, toplumun yaşam kalitesini yükseltmek (Rantanen, 2005).

İş sağlığı ve güvenliğinin temel ilkelerini şu ana başlıklar altında toplayabiliriz:

1. Çalışmanın sağlıklı ve güvenli ortamlarda gerçekleşmesi, geliştirmesi için olanaklar sunması ve insana yakışır iş koşullarının sağlanması ve korunması için işverenler, çalışanlar ve hükümetler ortak hareket etmelidir.

2. İSG alanında politikalar oluşturulmalı.

3. Politikalarının amacı önleme ve koruma olmalıdır.

4. Etkin program ve politikaların geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik kapsamlı bir enformasyon sağlanmalıdır.

5. Amaç yalnızca sağlığın korunması değil ayrıca geliştirilmesi olmalıdır.

6. Tüm çalışanları kapsayan İSG hizmetleri oluşturulmalıdır.

7. İş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan işçiler için ödence, iyileştirme ile terapi hizmetleri yerine getirilmelidir.

8. Güvenli ve sağlıklı iş ortamı meydana getirmek için eğitim ve öğretim yaşamsal önemdedir. Güvenli çalışma yöntemlerinin önemi ve araçları konusunda çalışanlar ve işverenler bilgilendirilmelidir.

9. İş sağlığı ve güvenliğinin oluşturulmasında işçilerin, patronların ve devlet yetkililerin belirli sorumlulukları, görevleri ve yükümlülükleri vardır.

10. Devletin siyaset uygulamalarını yerine getirmek amacıyla tüm yasal düzenlemelerin tatbik edilmesine dair denetim sistemleri oluşturulmalıdır (ÇASGEM, 2017).

1.6.2. İş Kazası Tanımı ve İş Kazası Nedenleri

İş kazası 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda; *İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya*

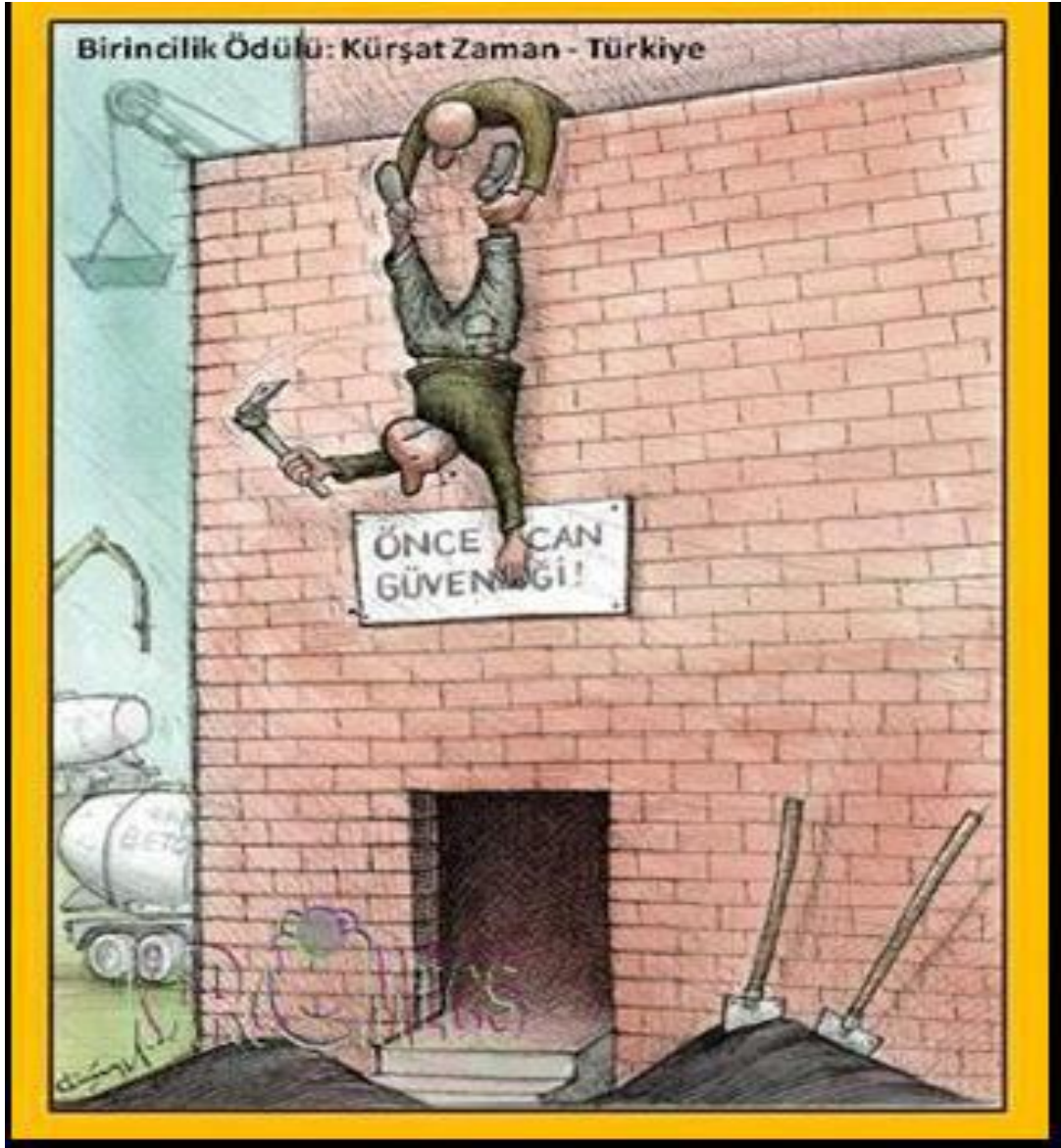
da bedenen engelli hâle getiren olay olarak tanımlanırken 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13 maddesine göre "*iş kazası; sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıta işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır* şeklinde tanımlanmıştır (SGK, 2019).

Genel olarak iş kazasını beklenmedik bir anda ve kasıt olmaksızın gerçekleşen ve genellikle zarara (yaralanma, ölüm veya maddi kayıp) sebep olan durum olarak tanımlanabilir.

İş kazasının tanımı ile ilgili görüş birliği bulunmamaktadır. İLO' ya göre iş kazası; *işte ya da işin yürütümü esnasında meydana gelen, ölüm yaralanma ya da hastalıkla sonuçlanabilecek kazalar* olarak tanımlanırken, WHO' ya göre iş kazası *önceden planlanmamış, çoğu zaman yaralanmalara, makine, araç ve gereçlerin zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olay* şeklinde tanımlanmıştır.

Çalışanların ölüm ve yaralanmalarına sebep olan iş kazalarını oluşturan pek çok neden mevcuttur. İş kazalarının sebepleri ile ilgili geleneksel teorilerin çoğu çalışanların etkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Farklı bilim alanlarından araştırmacılar, kazaya neden olan veya katkı sağlayan unsurları tanımlayan, izole eden ve en sonunda ortadan kaldıran teoriler geliştirmeye çalışmaktadırlar. Kaza nedenlerini tanımlamada Domino Teorisi, Çoklu Sebep Teoremi, Önyargılı Sorumluluk Teorisi, Kazaya Yatkinlık Teoremi, İnsan Faktörleri Teorisi, Kaza/Olay Teorisi, Epidemiyoloji Teoremi, Enerji Transferi Teoremi gibi birçok teori geliştirilmiştir. İlk geliştirilen kaza sebep teorilerinden biri olan Domino Teorisinde kazaların % 88' inin tehlikeli hareketlerden, %10' unun güvenli olmayan durumlardan ve % 2' sinin kaderden kaynaklandığı ön görülmektedir (Çırpan, 2016).

Tehlikeli hareketler; kendine aşırı güven ve cesaret, dalgınlık, dikkatsizlik, talimat ve kurallara aykırı çalışmak, ışıklı veya sesli ikaz ve işaretlere uymamak, K.K.D. kullanmamak gibi davranışlardır.

Şekil: 1.1. Tehlikeli hareket

Güvenli olmayan durumlar; kaygan veya bozuk zeminler, yetersiz havalandırma, yetersiz aydınlatma, koruyucusuz ekipmanlar, periyodik bakım ve onarımları yapılmamış makineler gibi potansiyel durumlardır.

Şekil : 1.2. Emniyetsiz Durum ve Davranışlar

İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyma konusunda ne kadar dikkatli ve özenli olunursa olursun işyerinde kaza sonucu yaralanma ihtimali her zaman vardır. Yaralanmalar sadece çalışanların sağlığını etkilemekle kalmaz, ölüm olayları, üretimi azaltma, çalışanlara tazminat ödenmesi, çalışanların moral ve motivasyonunun düşmesi gibi sonuçları ortaya çıkabilir. İyi bir ekip çalışmasıyla her kademede sağlıklı ve güvenli iş yeri ortam koşullarının sağlanması iş kazalarının önlenmesi veya azaltılması hususunda belirleyici faktör olabilir. Kazaların çoğunu kişiye uygun eğitimler verilmesiyle ve kazalara karşı farkındalıkların artırılması ile önlemek mümkündür (Hamlett, 2018).

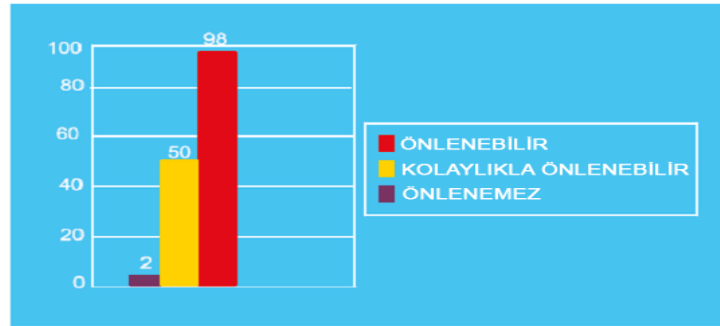
1.6.3. Kazaların Önlenmesi

İş sağlığı ve güvenliğinde önleme, tüm işyerleri ve çalışanlar için hazırlanacak planların ana unsuru olmalıdır. Kazaları sebeplerini ve nasıl meydana geldiğini analiz etmek gelecekte tekrarlanabilecek kazaları önlemenin ilk aşamasıdır. Kaza incelemelerinde iş güvenliği uzmanları önemli rol oynamaktadır. Bazı sıralı olayların nasıl iş kazası ile sonuçlanacağını ön görmek hem işyeri güvenliği hem de çalışanların sağlık ve güvenliğini korumada çok önemlidir. Kazaların niçin ortaya çıktığını, temel nedenlerin kuramlarını gözlemleyerek işe başlamak, iş güvenliği

uzmanlarına iş güvenliği planlarının genel niteliklerini kuvvetlendirmesinin yanı sıra İSG uzmanları için bir temel oluşturacaktır (Whitney DeCamp, Kevin Herskovitz, 2015).

İş kazalarının önlenmesi için 3 temel ögenin; çalışanlar, iş çevresi ve ekip / donanımlarının korunup kontrol altında tutulması gerekmektedir. İş sağlığı ve güvenliğinde temel hedef tehlikenin kaynağında bertaraf edilmesidir. Bu sebeple iş yerindeki potansiyel tehlikeler gerekli kontrol tedbirleriyle kontrol altında bulundurulur. İş yerindeki mevcut kontrol önlemlerinin yeterli gelmediği düşünüldüğü taktirde başka önlemler veya kontrol önlemleri alınması gereklidir. Yapılan istatistikler göstermiştir ki meydana gelen iş kazalarının % 50' si kolaylıkla önlenabilir, % 48' i analizler ve çalışmalar sonucunda önlenabilir % 2' sini ise önlemek mümkün değildir (Çırpan, 2016).

**% 2 önlenemez,
% 98 önlenebilir,
% 50 kolaylıkla
önlenabilir.**

Şekil: 1.3. Kazaların Önlenirlik Oranları

İş kazalarının önlenmesi tehlikelerin ortadan kaldırılmasını veya riskin kabul edilebilir seviyeye indirgenmesini sağlayan kapsamlı bir yaklaşımla mümkün

olabilecektir. Bu sebeple risklerin profesyonel ekiplerce değerlendirilmesi, çalışanların makinelere uyumun sağlanması, iş prosedürlerinin oluşturulması, iş çevresinin geliştirilmesi, işe uygun çalışanların seçilmesi, tüm çalışanlara işe giriş, İSG eğitimlerinin verilmesi, iş görenlerin iş motivasyonunun sağlanmasının yanı sıra yönetim stratejilerinin geliştirilip uygulanması ile mümkün olabilecektir (ÇASGEM, 2015).

İş kazalarının önlenmesi için yapılacak faaliyetleri 4M4E metoduna göre eğitim, mühendislik, çevre ve kontrol olarak 4 grupta incelenebilir;

1. Eğitim: İş standartları gibi prosedürler hakkında eğitim, becerileri arttırmak için eğitim verilmesi, güvenlikle ilgili farkındalığın geliştirilmesi, yeni kullanılacak makine veya ekipman hakkındaki eğitim, yönlendirme eğitimi, İSG eğitimi v.b. eğitim faaliyetleridir.

2. Mühendislik: Makinelerin veya ekipmanların fonksiyonlarının geliştirilmesi, insan ve makine uyumunun geliştirilmesi, alet ve ekipmanların geliştirilmesi gibi faaliyetlerdir.

3. Çevre: Aydınlatmanın geliştirilmesi, gürültü seviyesinin azaltılması, uygun bir işyeri tasarımı yapılması gibi uygulamalar.

4. Yönetim - Kontrol: Talimatların ve kılavuzların gözden geçirilmesi, iş akışının gözden geçirilmesi, Kontrol tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi gibi yönetsel faaliyetlerdir (Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011).

1.6.4. Meslek Hastalığı Tanımı ve Nedenleri

Meslek hastalıkları çalışanların iş yeri ortamındaki fiziksel, kimyasal, biyolojik vb. olumsuz etmenlere tekrar eden maruziyetlerinden dolayı meydana gelen akut veya kronik hastalıklar olarak tanımlanabilir (SGK, 2019). İş ile ilgili rahatsızlıkların meslek hastalığı kategorisinde değerlendirilmesi için bahse konu hastalık ile yapılan iş arasında sebep-sonuç ilişkisi (nedensellik bağı) bulunmalıdır. Genel olarak meslek hastalığını; belli bir işin yürütümü sonucunda o işin nitelik ile işin işleyiş koşullarının meydana getirdiği bir sakatlık veya hastalık olarak tanımlayabiliriz. WHO ise meslek hastalıklarını; *yalnızca bilinen ya da kabul edilen meslek hastalıkları değil, fakat oluşmasında ve gelişmesinde çalışma ortam ve biçiminin diğer sebepler arasında önemli bir etmen olduğu hastalıklardır* şeklinde tanımlamaktadır (Ankara Üniversitesi,

2019). ILO işle ilgili hastalıkların tanımlanmasında iki ana unsur bulunduğunu belirterek, bu unsurları belirli bir iş çevresi veya iş faaliyetine maruziyet ile belirli bir hastalık arasında nedensellik ilişkisi bulunması ve maruziyet yaşayanlarda belirli bir hastalığın frekansının toplumun diğer bireylerindeki frekansından yüksek olması olarak ifade etmektedir (ÇASGEM, 2013).

Meslek hastalıkları 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği yasada; *mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık* olarak tanımlanırken, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14' üncü maddesinde Meslek Hastalığı; *sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir* şeklinde tanımı yapılmaktadır (ÇASGEM, 2013).

Meslek hastalıkları, meslek hastalığına neden olan faktöre ve meslek hastalığının etki ettiği organa göre iki şekilde sınıflandırılabilir. Meslek hastalığına sebep olan etkene göre;

1. Kimyevi sebepler: Çalışma ortamında maruz kalınan faktörler bakımından değerlendirildiğinde en yüksek skalaya ait gruptur. Sürekli maruz kalınan faktörlerden bazıları; civa, kurşun, nikel, krom, toluen, benzen, etilen, triklor pestisitler, zehirli gazlar, alkali maddeler ve asitler gibi muhtelif kimyevi faktörler bulunmaktadır.

2. Fiziksel nedenler: Bu grupta yer alan titreşim, gürültü, radyasyon, sıcak - soğuk ortam, alçak veya yüksek basınç gibi fiziksel risk faktörleri meslek hastalıklarına neden olabilir.

3. Biyolojik nedenler: Başta sağlık sektörü olmak üzere tarım, hayvancılık, balıkçılık, hayvan tüyleri ve derilerinin işlenmesi gibi çalışmalarda iş görenler her türlü mikroorganizmalara maruz kalabilmektedir. En fazla bilinen hastalıklar; hepatitler, tüberküloz ve brusellozdur.

4. Tozlar: Tozlar sürekli solunum yolu hastalıkları, kanser, deride irritasyon oluşumu gibi çok farklı hastalıklara sebep olabilirler. Madenlerde, dökümhanelerde, pamuklu dokuma sanayisinde, tarım ve hayvancılık sektöründe çalışanlarda tozlara bağlı hastalıklar gelişebilir.

Meslek hastalığının etkilediği organlara göre; sindirim sistemi, solunum sistemi, hematopoetik sistemi, işitme organı sistemi, kas - iskelet sistemi, boşaltım sistemi, ve sistemi, çoklu organ etkilenişi (ÇASGEM, 2013).

Türkiye' de meslek hastalıkları grupları 5 grupta toplanmaktadır. Bunlar:

A grubu hastalıklar: Kimyasal etmenlere maruz kalınması sonucu oluşan meslek hastalıkları; 67 çeşit hastalık,

B grubu hastalıklar: Bunlar işin yürütümü sonucunda deride oluşan mesleki deri rahatsızlıklarıdır; 2 alt grupta kanser harici deri hastalıkları,

C grubu hastalıklar: Bunlar pnömokonyozlar ile diğer mesleki solunum sistemi hastalıklarıdır; 9 çeşit hastalık,

D grubu hastalıklar: İş yeri maruziyetleri sonucunda oluşan epidemik hastalıklarıdır; 30 çeşit hastalık,

E grubu hastalıklar: İş ortamında fiziksel etmenlere maruz kalınması sonucu ortaya çıkan meslek hastalıkları; 12 çeşit hastalık (İSGGM, 2010)

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

İş sağlığı ve güvenliği kapsamında risk değerlendirmesini; işyerindeki tehlikelerin ortaya çıkarılması, tehlikelerden meydana gelebilecek risklerin tanımlanması, tanımlanmış risklere karşı alınmış olan mevcut kontrol önlemlerinin yeterliliğinin değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulacak önlem veya gerekli kontrol önlemlerine karar verme süreci olarak tanımlanabilir.

2.1. Tehlikelerin Tanımı ve Tehlikelerin belirlenmesi

Tehlikelerin tanımı yapılırken öncelikli olarak; iş yeri ortamı, iş görenler ile iş yerine ait minimum şu bilgiler toplanmalıdır;

İşin üretim süreci ve iş üretim teknikleri, çalışma takımları, iş görülen yapı ile yapı eklentileri, çalışma ortamında görülen hizmetlerle iş ve işlemler, iş yeri ve iş düzenlemeleri ile aşama sırası - görev - yetki ve mesuliyetler, üretim sonucu ortaya çıkan artıklar ile atıklarla ilgili yapılan işlemler, üretim aşamalarında kullanılan maddeler, özel politika ihtiyacı bulunan gruplardan çocuk - kadın - genç - engelli - yaşlı - hamile veya emziren çalışanların vaziyetleri, iş yerinin denetim raporları, çalışma yapılmadan önce iş ile ilgili yasal düzenlemeler gereğince alınması zorunlu çalışma izin belgeleri iş görenlerin deneyimleri ve işle ilgili fikirleri, çalışma ortamında oluşan fakat yaralanma veya ölüme sebebiyet vermediği halde çalışma ortamına zarar veren veya çalışma takımlarının zarar görmesine neden olan vakalara ilişkin dokümanlar, ramak kala vakalarına ilişkin kayıtlar, eski risk değerlendirmesi kayıtları, iş görenlerin yaş - eğitim - cinsiyet gibi özellikleri ile sağlık gözetimi dokümanları, çalışanlara ait meslek hastalığı dokümanları, acil eylem durum planları, iş yeri sağlık ve güvenlik planı ile patlamalardan korunma kaydı gibi muayyen iş yerlerinde düzenlenmesi gereken belgeler, iş kazalarına ait dokümanlar, MSDS formları, iş yeri ortamı ile kişisel maruziyet düzeyi ölçüm kayıtları (Resmi Gazete, 2012).

Tehlikelerle ilgili veriler temin edilmesi esnasında aynı veya benzer usul ve yöntemlerle imalat yapan benzer iş yerlerinde ortaya çıkan iş kazaları ile oluşabilecek meslek hastalıkları aynı şekilde incelenebilir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, iş sağlığı ve güvenliğiyle alakalı tüm yasal düzenlemelerde bulunan hüküm maddeleri göz önünde bulundurularak, iş yerlerine ait alanlarda mevcut olan kimyevi, fiziki, psiko - sosyal, biyolojik, ergonomik ve diğer tehlikelere ait kaynaklarından meydana gelen ya da bu kaynakların bir birini etkilemesi neticesinde meydana gelebilecek tehlikeler tespit edilir. Tespit edilen tehlikeler kayıt altına alınır. Söz konusu tespitler yapılırken aşağıda sıralanacak hususlar ile hususlardan etkilenecekler ve nasıl etkilenebilecekleri dikkate alınmalıdır:

1) İşyeri binası ile müştemilatlarının yapı ve yapım biçimi ile seçilen yapım malzemelerinden kaynaklı olabilecek tehlikeler.

2) Koruma ile tadilat işlerini de kapsayan, iş yerinde görülecek her türlü hizmetler sırasında iş yapma kuralları, vardiya şekli, gözetim düzeneği, aşama sırası düzeni, iş tertibi, takım çalışmaları, ziyaretçi ya da işyeri çalışanı olmayan diğer kişiler gibi faktörlerden kaynaklanabilecek tehlikeler.

3) Çalışmanın şekli, imalat yöntemleri, üretim aşamasına katılan maddeler, iş makinesi ve iş takımı, alet ve edevatların, iş görenlerin fiziksel yapılarına uygun planlanması ya da kullanımlardan meydana gelebilecek tehlikeler.

4) İş yerinin konumu sebebiyle meydana gelebilecek tehlikeler.

5) İş görenlerin sağlık ve güvenliğiyle alakalı yeterli eğitimi almaması, bilinçlendirilmemesi, iş görenlere uygun emir ve yönerge verilmemesi ya da iş izni kuralları gerektiren hallerde bu izinin olmaksızın iş görülmesinden dolayı meydana gelebilecek tehlikeler.

8) Aydınlatma, kuvvetli elektrik akımı, paratoner ya da topraklama gibi elektrik tesisatı bileşenleriyle havalandırma, ısıtma, atmosfer koşulları ile çevresel

koşullardan muhafaza edilme, tasfiye, akaçlama, yangın önleme ve yangınla savaş takımlarıyla benzeri yardımcı tesisatlardan meydana gelebilecek tehlikeler.

9) Çalışma ortamındaki yolların, çalışanlar tarafından kullanılmasından dolayı meydana gelebilecek tehlikeler.

7) Çalışma yapılan sahada, işyerinin ve müştemilatlarının projesine uygun şekilde yerine konulmaması ya da projede bulunmayan eklerin yapılması sebebiyle oluşabilecek tehlikeler.

9) İş yeri ortamına dair temizlik şartları, iş görenlerin kişisel hijyen yakınlıklarından dolayı oluşabilecek tehlikeler.

10) İş yeri ortamındaki patlama, parlama ya da yanması muhtemel maddelerin işletilmesi, kullanılması, nakliyesi, depolanması veya ortadan kaldırılmasından dolayı meydana gelebilecek tehlikeler (Resmi Gazete, 2012).

İş yerine ait alanlarda bulunan fiziki, kimyevi, psiko-sosyal, biyolojik, ergonomik ve diğer tehlike kaynaklarından dolayı meydana gelen tehlikelerle alakalı iş yerinde daha önce yapılmış denetim, ölçüm ve araştırma çalışmaları yapılmamışsa risk değerlendirmesi çalışmalarında kullanmak için, tehlikelerin, niteliği - niceliklerini ve iş görenlerin bu tehlikelere maruziyet düzeylerini tespit etmek maksadıyla gerekli tüm denetim, ölçüm, araştırmalar yapılır (Resmi Gazete, 2012).

2.2. Risklerin Belirlenmesi ve Analizi

İş sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği' ne (Madde 9) göre;

1- Tespit edilen tehlikelerin tamamı tek tek değerlendirilerek söz konusu tehlikelerden dolayı oluşacak risklerin hangi yoğunlukta oluşabileceği ve bu risklerin kimleri, neleri, ne şekilde ve hangi şiddette zarara uğratabileceği tespit edilir. tespitler yapılırken var olan denetim önlemlerin tesiri göz ardı edilmemelidir.

2- Elde edilen dokümanlar ile veriler doğrultusunda tespit edilen riskler; iş yerinin çalışmalarına ait nitelikleri, işletmedeki tehlike ya da risklerin özellikleri ile

işletmenin kısıtları gibi etkenler veya milli ya da uluslararası standartların esas alınıp seçimi yapılan yöntemlerden biri ya da bir kaçını bir arada kullanılarak incelenmesi yapılır.

3- İşletmede diğerlerinden ayrı özellikte olan çalışmaların yapıldığı kısımların olması halinde 1. ile 2. fıkralardaki konular her bir kısım için tekrar edilir.

4- Çözümlemelerin ayrı ayrı iş yeri kısımlarına uygulanması durumunda kısımların etkileşimleri ayrıca göz önünde bulundurularak bütün halinde değerlendirilip neticelendirilir.

5- Çözümlenen riskler, denetim önlemlerine karar verilmek için risklerin tesir skalasına ve önemiyetlerine göre en yüksek risk seviyesinden başlanarak dizilim yapılarak ve doküman durumuna getirilir (Resmi Gazete, 2012).

İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği Madde: 10' a göre risk kontrol adımları şu şekilde sıralanmıştır:

1- Planlama: çözümleme yapılarak tesirlerin büyüklüğü ile önemine göz önünde bulundurularak sıralanan risklerin denetimi maksadıyla bir plan tasarlanır.

2- Risk denetim önlemlerine karar verilmesi: mümkün ise riskin tamamı ile ortadan kaldırılması, mümkün görünmüyorsa riskin onaylanabilir düzeye çekilmesi için şu önlemler alınır:

a) Tehlike ya da tehlike menşelerinin yok edilmesi.

b) İkame; tehlike kaynaklarının, tehlikeli olmayan kaynakla ya da daha az tehlikeli olan kaynakla tahrif edilmesi.

c) Risklerin kaynağı ile savaştırılması.

3- Risk denetim önlemlerinin pratikleştirilmesi: Karar verilen önlemlerin iş ve muamele evreleri, muameleyi uygulayacak kişi ya da işletme kısmı, mesul kişi veya işletme kısmı, başlama - bitiş tarihi v.b. bilgileri içeren projeler üretilir. Bu projeler işletme patronları tarafından uygulanır.

4- Uygulamaların takibi: Tasarlanan projelerin tatbik adımları intizamlı şekilde takip edilir, kontrol edilir ve eksik yönler ortaya çıkarılarak eksikleri giderici tedbirler uygulanır (Koçak, 2014).

Kişisel korunma tedbirlerinden ziyade toplu korunma tedbirlerine önem verilmesi risk denetim adımlarının uygulamadaki başarının atmasını sağlarken yeni risklerinde ortaya çıkmasını engeller.

Denetim önlemlerinin uygulanmasından sonra tespit edilen risk için tekrar risk düzeyi saptaması işlemi uygulanır. Yeni seviyenin, onaylanabilir risk düzeyinin üstünde çıkması halinde tüm adımlar tekrarlanarak işlemler yenilenir (Koçak, 2014).

2.3. Risk Analizi Prosedürü

Tanımlar: Bingöl İl Özel İdaresi çalışan ve bina eklentileri ile Elazığ İl Özel İdaresi ana bina ve sosyal tesis için yapılan faaliyetlerde iş sağlığı ve güvenliği bakımından oluşan tehlikeleri tarif ederek, bunların tarif edilmesinden sonra tehlikeler ile kimlerin karşılaştığı ve oluşan risklerin karakteristik yapısı ve kontrol sistemlerinin incelenmesi, değerlendirmenin yapılmasını sağlamaktır.

Kapsamı; Bu prosedür, şu faaliyetlere yönelik risk değerlendirme prosedürlerin tamamını içermektedir:

İş yerinde yürütülen hizmetlerin tespit edilmesi, görülen hizmetler neticesinde ortaya çıkan tehlikelerin tarif edilmesi, işletmede var olan tehlikelerin yol açacağı zararların hesap edilmesi, kimlerin ne şekilde zarar görebileceklerinin belirlenmesi, var olan risklere karşı alınmış olan tedbirlerin yeterli olup olmadığının tespit edilmesi, elde edilen verilerin kaydedilmesi, düzeltme ve önlemeye yönelik işlemlerin planlarının yapılması (Özkılıç, 2005).

Sorumluluk:

İşveren: Prosedürün yönetimi ve denetiminden sorumludur.

İş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu personel: Risk değerlendirilmesinin yapılmasından, riskli noktaların saptanması ve tehlikeler için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur.

Risk Değerlendirme Ekibi: İş yerinin belirli kısımlara bölünmesiyle işveren şu hususlardan sorumludur:

İşletmede riskin kıymetlendirilmesi ile ilgili malumat rezervi oluşturmalıdır. İşletmede yapılan sürekli işler ile süreksiz olan bütün iş ve işlemlerin saptaması yapılmalıdır.

Yapılan işle alakalı meydana gelen muhataraların tanımı yapılmalıdır.

Muhtemel riskler tespit edilip kayıt altına alınmalıdır.

Meydana gelen risklerin asgari seviyeye indirilmesi için her türlü giderici işlemleri kapsayan planlamalar yapılmalıdır (Özkılıç, 2005).

Risklerin Değerlendirmesi Süreçleri aşağıdaki gibidir.

2.3.1. Planlama

Risk değerlendirme faaliyetleri, var olan yasal düzenlemeler ile işletme şartları göz önünde bulundurularak planlama yapılmalıdır. Risk değerlendirmesi faaliyetlerini yürütecek takımlar belirlenmelidir. Risk değerlendirmesi projesinden mesul risk değerlendirme takımı seçilir, bunlar;

İşveren veya işveren vekili,

İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri,

İşyerindeki çalışan temsilcileri,

İşyerindeki destek elemanları,

İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlardır

2.3.2. Bilgi ve Veri Toplama

İş yerine ait bilgi deposunu oluşturmak için iş yerinin ilgili kısımlarından şu bilgi ve belgeler temin edilmelidir:

1- İş yerinin bölümlerinde kullanılan makine ve takımların kullanma yönergeleri,

2- İşletmenin tüm kısımlarının ödev tarifleri ile iş yönergeleri,

3- Tüm kısımlarda nakliyesi yapılacak ya da kaldırılacak malzemeler ile bu

malzemelerin nitelik ve nicelikleri 3- İş yerinin ilgili kısımlarında daha önceden oluşmuş kazalar ya da meslek hastalıkları dokümanları,

4- İşletmenin tüm kısımlarında işlerin idame etmesi için ön izin ihtiyacı olan işler,

5- İş yerinin bölümlerinde istihdam edilen çalışanlara ait eğitim dokümanları,

6- İşletmenin tüm kısımlarında kullanıma giren kimyevi maddeler ile MSDS formu,

7- İşletmenin tüm kısımlarının ödev tarifleri ile iş yönergeleri,

8- İşletmeye ait tüm kısımların tamirat - tadilat- onarım - bakım raporları,

9- İş yerinin bölümlerinde kullanılan iş ekipmanları,

10- İş yerinin kısımlarında kullanılan kişisel koruyucu donanım çizelgeleri,

11- İş yerinin bölümlerinde görülen tüm iş, işlem ve hizmetlerin listesi (Özkılıç, 2005).

2.3.3.Anket

Anket çalışmalarına toplamda 60 iş yeri çalışanı katılmış ve katılımcı başına adet 10 soru sorulmuş olup, toplamda 600 sorudan oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Aynı işyerinde fakat farklı meslekten katılımcılar ankete dâhil edilmiştir. Tablo1’de katılımcıların çalıştığı iş, sorulan sorular ve alınan cevaplar doğru (1) ve yanlış (0) olarak sunulmuştur.

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi koruyucu ekipmanların gerekliliği ile ilgili soruya 55 katılımcı doğru cevap verirken diğer 5 katılımcı yanlış cevap vermiştir. Bu durum, çalışanların büyük çoğunluğunun almış oldukları eğitimden dolayı koruyucu ekipmanların gerekli olduğunu belirtmektedirler.

Acil Toplanma Noktasının yerinin neresi olduğuna dair sorulan soruya 48 çalışan doğru cevap vermiş, diğer 10 çalışan soruyu yanlış cevaplamıştır. Verilen cevaplara bakıldığında, çalışanların belirli kısmının iş yeri girişinde olmasına rağmen Acil Toplanma Noktasının yeri hususunda bilgi sahibi olmadıkları ya da yanlış bilgiye sahip oldukları görülmektedir.

Uyarıcı levhalarla ilgili 60 katılımcıdan toplam 480 cevap alınmış ve bunların 390 tanesi doğru cevap olarak değerlendirilebilmiştir. Bu durum, uyarıcı levhalarla ilgili sorulardan yaklaşık % 81 oranında doğru cevap alındığını göstermektedir.

Anketin son sorusu ise; yine acil durum planının bir parçası olan ilk yardım konusuyla ilgiliydi. Son soruda, ilk yardım kutusunun iş sahasındaki yerinin nerede olduğu sorulmuş ve 60 katılımcının 56 tanesinden doğru cevap alınırken geriye kalan 4 katılımcının yanlış cevap verdiği saptanmıştır. Bu durum, katılımcıların yaklaşık % 0,6' sının ilk yardım kutusunun yerini bilmediğini ya da yanlış bildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, katılımcıların verdiği cevapların 10 üzerinden 8.4 oranında doğruluğa sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, iş görenler arasından rastgele seçilen çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hususunda, ortalama % 84 nispetinde farkındalık sahibi olduklarını ortaya koymaktadır.

(Tablo 2.1.) Anket Sonuçları

	Soru: 1	Soru: 2	Soru: 3	Soru: 4	Soru: 5	Soru: 6	Soru: 7	Soru: 8	Soru: 9	Soru: 10
MESLEK	Koruyucu Ekipman Kullanımı gerekli mi?	Acil Durum Toplanma Noktası nerede?	Dikkat yüksek voltaj işareti nerede?	Koruyucu gözlük kullanmanız levhası nerede?	Kulak Koruma ekipmanı kullanmanız işareti nerede?	Toz koruyucu maske kullanmanız işareti nerede?	Yüz koruyucu maske kullanmanız işareti nerede?	Güvenlik Kemerini kullanmanız işareti nerede?	Koruyucu Eldiven kullanmanız işareti nerede?	Şantiye veya atelye içerisindeki ilk yardım kutusu nerede?
İnşaat Teknikeri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
İnşaat Teknikeri	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
İnşaat Teknikeri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Elektrik Teknikeri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Elektrik Teknikeri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Elektrik Teknisyeni	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Elektrik Ustası	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1
Elektrik Teknisyeni	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1

	Soru: 1	Soru: 2	Soru: 3	Soru: 4	Soru: 5	Soru: 6	Soru: 7	Soru: 8	Soru: 9	Soru: 10
MESLEK	Koruyucu Ekipman Kullanımı	Acil Durum Toplama Noktası nerede?	Dik kat yük sek vol taj işareti nerede?	Koruyucu gözlük kullanınız levhası nerede?	Kulak Koruma ekipmanı kullanınız işareti nerede?	Toz koruyucu maske kullanınız işareti nerede?	Yüz koruyucu maske kullanınız işareti nerede?	Güvenlik Kemeri kullanınız işareti nerede?	Koruyucu Eldiven kullanınız işareti nerede?	Şantiye veya atelye içerisindeki İlk Yardım Kutusu nerede?
Kalıpçı Ustası	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Tornacı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tornacı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tornacı	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Motor ustası	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Motor ustası	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Motor ustası	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1
Motor ustası	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1
Kaynak Ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaynak Ustası	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0
Kaynak Ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaynak Ustası	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0
Kaynak Ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaynak Ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lastikçi	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1
Lastikçi	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Lastikçi	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1
Marangoz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Marangoz	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Marangoz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Marangoz	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0
Kaportacı	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1

	Soru: 1	Soru: 2	Soru: 3	Soru: 4	Soru: 5	Soru: 6	Soru: 7	Soru: 8	Soru: 9	Soru: 10
MESLEK	Koruyucu Ekipman Kullanımı	Acil Durum Toplanma Noktası nerede?	Dik kat yük sek vol taj işareti nerede?	Koruyucu gözlük kullanınız levhası nerede?	Kulak Koruma ekipmanı kullanınız işareti nerede?	Toz koruyucu maske kullanınız işareti nerede?	Yüz koruyucu maske kullanınız işareti nerede?	Güvenlik Kemeri kullanınız işareti nerede?	Koruyucu Eldiven kullanınız işareti nerede?	Şantiye veya atelye içerisindeki İlk Yardım Kutusu nerede?
Kaportacı	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1
Kaportacı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaportacı	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1
Kaportacı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ağır şase ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ağır şase ustası	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1
Ağır şase ustası	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1
Aşçı Ustası	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1
Aşçı Ustası	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Makine Mühendisi	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1
Makine Mühendisi	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1

Toplam 580 Cevap	
Doğru Cevap	501
Yanlış Cevap	99
Ortalama Farkındalık Puanı	8.4

2.3.4.1. Anketin Değerlendirmesi

Anketin değerlendirilmesi neticesinde; çalışanların iş sağlığı ve iş güvenliği yönetim sistemi saha tatbikatları hususundaki farkındalık düzeylerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, odaklanılan projede çalışan personelin

genelindeki farkındalık durumu ile ilgili fikir yürütme imkânını da sağlar. İl Özel İdaresi genelindeki farkındalık durumunun katılımcılarınki ile benzerlik göstereceği kanısına varılmıştır.

Daha geniş bir perspektifle konuya bakacak olursak; iç ve dış denetim çalışmaları ülke genelindeki diğer kurumların projelerine oranla daha sık ve daha hassas yürütülmelidir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, emin olmamakla birlikte, ülke genelinde konuyla ilgili farkındalığın tatmin edici seviyelerin olduğu düşünülmektedir.

Önceki paragraflarda belirtildiği gibi, odaklanılan projenin iş sağlığı ve iş güvenliği yönetim sistemi kapsamında personellere iş lansmanı ve korunmalı çalışma eğitimi verildiği bilinmektedir. Bu noktada, verilen eğitimlerin verimlilik seviyesinin orta derecede olduğu anlaşılmıştır. Bunu en büyük nedenlerinden birinin, eğitimler esnasında kullanılan dilin ve destekleyici dokümanların eğitime katılanlar tarafından yeterince anlaşılması olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, eğitimler esnasında, makine ve ekipmanların kullanımı ile ilgili örnek uygulamaların yapılmamasının da eğitimin verimliliğinin düşürdüğüne inandırmaktadır. Eğitim çalışmalarının verimliliğini düşürebileceğine inanılan bir diğer neden de, eğitim çalışmaları zamanlamasında veya içeriğinde hata yapılmış olabileceğidir.

Anket çalışması esnasında çalışanların cevaplandıkları sorular ile konuyla alakalı yorumları hedefleyen ve değişik sonuçlara ulaşmak amaçlanmıştır. Bir takım işçilerin yorumu, iş sağlığı ve iş güvenliği idare sistemi ile bu sistem ışığında uygulanan önlem ve düzenlemeleri kabullenmedikleri aksine konunun mevzusuna kader - kısmet yaklaşımı ile baktıkları görülmüştür.

2.5. Risk Analizi

Analizler sonucunda tespiti yapılmış olan tehlikeler, aşağıda izah edilecek olan L Tipi 5x5 matematiksel risk yönteminin ışığında değerlendirilecektir. Risk puanlanmasının yapılmasında aşağıda verilecek olan çizelgedeki olasılık ve şiddet değerleri kullanılacaktır.

(Tablo 2.2) Olasılık Tablosu

OLASILIK (İHTİMAL)	ORTAYA ÇIKMA OLASILIĞI İÇİN DERECELENDİRME KADEMELERİ	PUAN
ÇOK KÜÇÜK	Hemen hemen hiç	1
KÜÇÜK	Çok az (yılda 1 kez) yalnızca normal hallerde	2
ORTA	Az (yılda birçok defa)	3
YUKSEK	Sıklıkta (ayda 1)	4
ÇOK YUKSEK	Çok sıklıkla (haftada 1 – her gün) normal iş koşullarında	5

(Tablo 2.3) Şiddet Tablosu

SONUÇ (ŞİDDETİ)	DERECELENDİRME	PUAN
ÇOK KÜÇÜK	İş saati kaybı bulunmamakta, ilk yardım ihtiyacı olan	1
KÜÇÜK	İş günü kaybı bulunmamakta, kalıcı tesiri bulunmayan, ayakta tedavi ya da ilkyardım gerektiren	2
ORTA	Hafif yaralanma, yatarak tedavi gerektirir mali kayıpla sonuçlanma	3
YUKSEK	Ağır yaralanma, uzun süren tedavi, meslek hastalığı, yüksek seviyede ekonomik kayıp	4
ÇOK YUKSEK	Ölüm, daimi iş görmemezlik çok yüksek seviyede ekonomik kayıp	5

Risk Puanı; olasılık ile şiddet puanlarının çarpımı sonucu hesaplanarak elde edilir. Var olan tehlikeleri tırmandıran öğeler için de risk puanı hesap edilerek tespit edilen bu sonuçlar her bir tehlikenin risk puanına eklenerek bulunan total puanlar tabloya işlenerek işlem sonuçlandırılır.

2.6. Risk Değerlendirmesi

(Tablo 2.4) Sonuç Eylem Tablosu

SONUÇ	EYLEM
20, 15, 16	25 KABUL EDİLEMEZ RİSK Buradaki risklerle alakalı acilen çalışmalar yapılmalıdır
10, 12 9	DİKKATE DEĞER RİSK Bu risklere olabildiğince kısa sürede müdahale edilmelidir
4,5,6,8 1,2,3	KABUL EDİLEBİLİR RİSK Hemen önlem gerektirmeyebilen riskler.

(Tablo 2.5) Olasılık - Şiddet Derecesi Tablosu

OLASILIK	ŞİDDET DERECESİ				
	Çok Hafif (1)	Hafif (2)	Orta Dereceli (3)	Ciddi (4)	Çok Ciddi (5)
Çok Küçük (1)	ANLAMSIZ (1)	Düşük (2)	Düşük (3)	Düşük (4)	Düşük (5)
Küçük (2)	Düşük (2)	Düşük (4)	Düşük (6)	Düşük(8)	Orta (10)
Orta Dereceli (3)	Düşük (3)	Düşük (6)	Orta (9)	Orta (12)	Yüksek (15)
Yüksek (4)	Düşük (4)	Düşük (8)	Orta (12)	Yüksek (16)	Yüksek (20)
Çok Yüksek (5)	Düşük (5)	Orta (10)	Yüksek (15)	Yüksek (20)	Yüksek (25)

Bu yöntemde risk, şu formül ile bulunmaktadır:

$$\text{Risk} = \text{Olasılık} \times \text{Şiddet}$$

Katlanılamaz riskler; (15, 16, 20, 25)

Tespit edilen risk onaylanabilir düzeye indirilinceye kadar çalışmaya başlanmamalı, şayet devam eden çalışmalar mevcut ise derhal durdurulmalıdır. İfa edilen çalışmalara rağmen riski asgariye indirmek mümkün değilse, çalışmalara izin verilmemelidir.

Önemli riskler; 9,10, 12,

Tespiti yapılan risklere mümkün mertebe çabuk müdahale edilmeli, neticesine göre işlerin devamına karar verilmelidir.

Kabul edilebilir riskler; 1, 2,3, 4, 5, 6, 8

Tespit edilen riskleri azaltmak için ilave kontrol proseslerine ihtiyaç olmayabilir. Ancak mevcut kontroller sürdürülmeli ve bu kontrollerin devamlılığı sağlanmalıdır.

Koruyucu tedbirlerin tespit edilmesi: Riskleri onaylanabilir düzeye çekmek için değerlendirmeler neticesine göre bir harekât planı hazırlanır. Harekâtlar, harekât çizelgesine işlenir ve eylemler gerçekleştirilmeden önce risk değerlendirmesi yapılır. Eylemler oluştuktan sonra da risk tekrar değerlendirilir.

Raporlama: Risk Değerlendirme takımı tarafından düzenlenen risk değerlendirmesi İSG yönetim temsilcisine gönderilir. Bunun yanı sıra risk değerlendirmesi yapılması neticesinde ulaşılan sonuçlar, o risklerle iş görmek zorunluluğu bulunan çalışanlarla da paylaşılmaktadır.

Risk değerlendirmesi raporunda, şu hususlara yer verilmelidir:

- 1- görülecek işlerinin tanımının yapılması,
- 2- Tehlike çizelgelerinin hazırlanması,
- 3- Risklerden etkilenecek olan iş görenlerin listeleri,
- 4- Zarar, hasar veya yaralanmanın şiddeti,
- 5- Zarar verme, hasar verme ya da yaralanma meydana gelme olasılığı,
- 6- Risk değerlendirmesi neticeleri.

2.7. Risk Değerlendirmesinin Yenilenmesi

Daha önce yapılan risk değerlendirmeleri çok tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde iki yılda bir, tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde dört yılda bir ve az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde altı yılda bir yenilemesi yapılır.

İşletmenin tamamını ya da bir kısmını etkilemesi göz önüne alınarak şu hallerde meydana gelebilecek yeni riskler neticesinde, risk değerlendirmesinin tamamı ile ya da bir kısmının yenilenmesi yapılmalıdır:

- 1- Üretim usullerinde değişiklikler yapılması.
- 2- Çalışma ortamına ait sınır değerlere ilişkin bir mevzuat değişikliği olması.
- 3- İşletmenin başka bir yere nakledilmesi ya da iş yeri binasında bakım onarım ve tadilatların değişiklikler yapılması.
- 4- İşletmede kullanılan teknoloji, kullanıma giren madde ile ekipmanlarda değişiklikler olması.
- 5- İş kazası, meslek hastalığı ya da ramak kala olaylarından birinin veya bir kaçının ortaya çıkması.
- 6- İşletme dışındaki unsurlardan kaynaklanan ve işletmeye tesir edebilecek yeni bir tehlikenin ortaya çıkması.
- 7- İş yeri ortam ölçümü ile sağlık gözetim sonuçlarını neticesinde gerekli olması.

3. BÖLÜM:

UYGULAMA

Bingöl İl Özel İdaresi ve Elazığ İl Özel İdarelerinin ayrı ayrı risk analizi ve değerlendirmeleri yapılmıştır. Risklerin derecelendirmesi sonucunda alınması gereken önlemler belirtilmiş, önlemlerle ilgili sorumlu kişi veya birimler belirlenmiştir. Belirlenen riskler; düşük, orta, yüksek ve çok yüksek olarak derecelendirilmiştir. Risk analizi ve değerlendirmesi il özel idarelerinin bütün çalışanları ile iş yerlerinin tüm birimlerine, alt birimlere ve bina eklentilerine uygulanmıştır.

3.1. Bingöl İl Özel İdaresi Risk Analizi

BİNGÖL İL ÖZEL İDARESİ ÇALIŞAN VE BİNA EKLENTİLERİ İÇİN

RİSK ANALİZİ

(Tablo 3.1) Bingöl İl Özel İdaresi Risk Analizi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)			Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ	
1	Tüm çalışma alanı Personel	Özlük dosyasının olmaması	Olası bir acil durumda personelin bilgilerine ulaşamama	3	4	12	Orta	Tüm çalışanların özlük dosyaları oluşturulmalı. Bulunması gerekenler: Kimlik fotokopisi, İkametgâh, Adli sicil belgesi, Aile Tablosu, Kan grubu, İşe Uygun Sağlık raporu, Diploma, Sigorta işe giriş bildirgesi, İSG eğitim katılım belgesi, işe giriş talimatnamesi, İş sözleşmesi vb.	İşveren
2	İdari ana bina için genel	Acil durum yön levhalarının bulunmaması	Acil durumda personelin kargaşa içerisinde dağılması, kaza ve yaralanma	2	4	8	Düşük	Acil çıkış kapılarına işaretleme yapılarak görünür hale getirilmeli, çıkış kapıları acil toplanma noktasına doğru yönlendirilmelidir	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
3	İdari ana bina için genel	Acil çıkış yön levhalarının olmaması veya yanlış yönü göstermesi	Güvenli bölgelerin ya da yolların bilinmemesi sonucu kaza ve yaralanma	2	4	8	Düşük	Eksik olan acil çıkış yön levhaları yeterli hale getirilmeli	İşveren
4	Tüm çalışma alanı Personel	İlkyardımcı bulundurma -ma	Acil olaylara, Yaralanmalara müdahale edilememesi	3	4	12	Orta	Çalışanlar arasında yeterince sertifikalı ilkyardımcı eleman bulundurulması gereklidir. Bakım onarım montaj yapan her ekipte en az 1 kişide ilkyardım sertifikası bulunması gereklidir. Tüm çalışanların ilkyardım konusunda bilgilendirilmesi gerekli	İşveren
5	Tüm çalışma alanı	Ecza dolabı bulunmaması	Yaralanmalara müdahale edilememesi	3	3	9	Orta	Ecza dolabı bulundurulmalı, malzemeler tam olmalı ve sürekli kontrolü sağlanmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)		Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ		
6	Tüm çalışma alanı	Havalandırma	Yeterli Havalandırma olmamasından çarpıntılar, Piskolojik rahatsızlıklar	2	2	4	Düşük	Günde en az 3 defa 1 saatten az olmamak üzere genel havalandırma yapılmalı,	İşveren, Tüm Personel
7	Tüm çalışma alanı	Elektrik Çarpması	Şok, Yaralanma, Uzuv Kopması, Ölüm	3	5	15	Yüksek	Ofis ve Mutfak'ta kullanılan seyyar uzatma kablolarının sürekli kontrolünün yapılması yıpranmış deforme olmuş kabloların kullanılmaması gereklidir.	İşveren
8	Tüm çalışma alanı	Elektrik enerjisi	Enerjiye kapılma yaralanma veya ölüm	3	5	15	Yüksek	Tüm enerji kablolarının bağlı olduğu priz ve panoların topraklaması yapılmalı, topraklama ölçümleri yılda bir kez kontrol edilmeli, enerji kabloları ve panolar su ve nemden korunmalı, sisteme kaçak akım röleleri monte edilmeli	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ		(OxŞ=R)	Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ	
9	Tüm çalışma alanı Panolar	Elektrik Çarpması	Şok, Yaralanma, Uzun Kopması, Ölüm	3	5	15	Yüksek	Kontrollerin devamı sağlanmalıdır. Yetkisiz kişilerin müdahalesi engellenmesi . Tüm Pano Kapakları kapalı tutulmalı tüm kontroller yetkili ve uzman kişi tarafından yapılması gereklidir. Pano üstlerinde uyarı levhaları bulunmalı. Pano önlerine yalıtkan paspas konulması gereklidir.	Yetkili Personel
10	Tüm çalışma alanı	Cam kırılması	Kesik sonucu yaralanma	2	4	8	Düşük	Tüm camları sürekli kontrol edilmeli çatlayan camlar hemen değiştirilmesi gereklidir.	İşveren
11	İdari ana bina elektrik tesisatı	Elektrik tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik tesisatının periyodik kontrolleri yetkili kişilerce yılda 1 kez yapılmalı, raporlanmalı ve dosyalanmalı, tüm periyodik kontroller izleme - ölçme tablosuna göre yenilenmeli	İşveren
12	İdari ana bina elektrik tesisatı	Topraklama tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanama ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Topraklama tesisatının periyodik kontrolleri yetkili yapılmalı, raporu dosyada tutulmalı tüm periyodik kontroller izleme - ölçme tablosuna göre yenilenmeli,	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
13	İdari ana bina elektrik tesisatı	Topraklama tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Topraklama tesisatının periyodik kontrolleri yetkili yapılmalı, raporu dosyada tutulmalı tüm periyodik kontroller izleme - ölçme tablosuna göre yenilenmeli,	İşveren
14	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik kablolarının yalıtkan muhafaza içinde olmaması	Ciddi yaralanma, ölüm	3	5	15	Yüksek	Tüm elektrik tesisatı yalıtkan kablo kanallarından geçirilmeli, açıkta sarkan kablolar bulunmamalı	İşveren
15	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik pano önlerinde ulaşımı engelleyecek malzeme bulunması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano önlerinde olası acil durumda kolay müdahale edilmeyi engelleyecek malzeme bulunmamalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
16	İdari ana bina elektrik tesisatı	Exproof elektrik tesisatının bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Hassas bölümlerde elektrik tesisatı yanmaz (exproof) olmalı	İşveren
17	İdari ana bina için genel	Acil çıkış kapıları	Eksik işaretleme ve yön levhaları	4	4	16	Yüksek	Acil çıkış kapılarının üzeri acil durumlarda kullanılması gerektiğinde kolaylıkla görülebilmesi için işaretlenmeli	İşveren
18	Tüm çalışma alanı Acil durum planlarının hazırlanması	Yangın (ofis, Yakıt Dolum Alanı, elektrik panoları vb)	Ölüm, Yaralanma, Ciddi Kırık, Maddi Hasar	3	3	9	Orta	Acil durum planı oluşturulmalı, eğitimler(Yangın ve ilkyardım) tüm personel için yılda bir tekrarlanması gereklidir. Sürekli eğitim verilmesi gereklidir.	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
19	Tüm çalışma alanı Giriş-Çıkış	Acil Çıkış	Yaralanma, ezilme veya zehirlenme	2	4	8	Düşük	Acil durumlarda çıkış için acil çıkış kapılarını gösterir uyarı levhaları ve bu çıkışları sağlayan tüm çıkışların dışarı doğru açılması gerekmektedir. Acil çıkış kapılarının önünde engel, malzeme bulundurulmamalıdır Acil durumlarda tüm personeller için açık alanda trafiğe kapalı acil toplanma yeri belirlenmelidir.	İşveren
20	Tüm çalışma alanı Depo, Ofis, Mutfak	Yangın	Yanık, boğulma, ölüm	3	5	15	Yüksek	Yangın tüplerinin yılda bir periyodik bakımlarının yapılması gerekmektedir. Yangın detektörleri bulundurulması gereklidir. Yangın söndürme panolarının yılda bir periyodik kontrol ve bakımlarının yapılması gerekmektedir.	İşveren
21	Ofis - Büro Çalışma alanları	Düzen tertip Malzeme düşmesi	Maddi hasar Yaralanma Ölüm	3	2	6	Düşük	Ofis /büro içinde bulunan dolapların, duvara asılı bulunan eşyaların sabitlenmesi gereklidir. Ofis /büro içinde bulunan masa koltuk sandalyelerin ve malzemelerin geçişi engellemeyecek şekilde düzenlenmesi gereklidir.	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
22	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Aydınlatma, Işık	Psikolojik rahatsızlıklar. Gözlerde hızlı yorulma ve ilerleyen zamanda göz bozuklukları.	3	2	6	Düşük	Aydınlatma ölçümü yapılması ve ölçüme uygun aydınlatma sağlanması gereklidir.	İşveren
23	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Elektrik Çarpması	Şok, Yaralanma, Uzuv Kopması, Ölüm	3	4	12	Orta	Ofiste kullanılan seyyar uzatma kablolarının sürekli kontrolünün yapılması yıpranmış deforme olmuş kabloların kullanılmaması gereklidir.	İşveren
24	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Elektrik enerjisi	Enerjiye kapılma yaralanma veya ölüm	3	4	12	Orta	Tüm enerji kablolarının bağlı olduğu priz ve panoların topraklaması yapılması gerekli, topraklama ölçümleri yılda bir kez kontrol ettirilmesi gerekli Enerji kabloları ve panolar su ve nemden korunmalıdır. Sisteme kaçak akım röleleri monte edilmesi gereklidir.	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
25	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panolarında uyarıcı levha bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, önemli yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano kapaklarında yeterli uzunluk ve genişlikte uyarı ve ikaz levhaları bulunmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
26	İdari ana bina elektrik tesisatı	Exproof elektrik tesisatının bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, önemli yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Hassas bölümlerde elektrik tesisatı yanmaz (exproof) olmalı	İşveren
27	İdari ana bina elektrik panoları	Yeterli uzunluk ve genişlikte yalıtkan paspas bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik panolarının önüne yeterli uzunluk ve genişlikte yalıtkan paspas konulmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
28	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panolarının korunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano kapakları sağlam olmalı	İşveren
29	Elektrik panoları	Nemli ve ıslak bölgelerde el aletlerini kullanma	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Islak ve nemli bölgelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmadan hiç bir şekilde çalışma yapılmamalı	İşveren
30	İdari ana bina ve tüm birimler Elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano kapakları daima kilitli olmalı, anahtarları yalnızca yetkili kişide bulunmalı	İşveren
31	İdari bina ana ve sosyal tesis Elektrikle çalışmalar	Elektrikle çalışan makinelere topraklama yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	4	12	Orta	Bütün elektrikli makinelerin topraklanması (ozalit makinesi, buzdolabı v.b.) yapılmalı, periyodik topraklama kontrolleri yapılmalı ve raporlanarak dosyalanmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
32	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Ergonomik çalışma, sırt bel fitiği riski	Sırt İncinmesi	2	4	8	Düşük	*Malzeme taşınması konusunda eğitim verilmeli	İşveren
33	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Cam kırılması	Kesik sonucu yaralanma	2	4	8	Düşük	Tüm büro camları sürekli kontrol edilmeli çatlayan camlar hemen değiştirilmeli	İşveren
34	Ofis - Büro Çalışma Alanı	Ekranlı araçlarla bilgisayarlarla çalışma	Göz hastalıkları Göz bozukluklar, şiddetli baş ağrıları, psikolojik bozukluklar.	2	3	6	Düşük	Bilgisayar renkleri pastel renklere ayarlanması gerekli, Laptop bilgisayarlar ile çalışanların oturma pozisyonlarını ayarlayabilmek için ekran çalışma yükseklikleri göz hizasına getirilmesi gerekli, Renklerin çok parlak olmaması gerekli, Bilgisayar karşısında sürekli çalışılmamalı, çalışma zamanının bölünerek çalışılması gerekli	İşveren
35	Ofis - Büro Merdivenler	Merdivenlerde korkuluk bulunmaması	Düşme-yaralanma-ölüm ya da kalıcı hasar meydana gelir	2	4	8	Düşük	4 basamaktan itibaren merdivenlere korkuluk olması gerekmektedir. Merdivenlerde malzeme bulundurulmaması gereklidir. Merdivenlerde kaymayı önleyici her basamakta bant olması gereklidir.	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
36	Ofis - Büro	Yangın	Sigara İçilmesi	2	3	6	Düşük	Ofis / büroda sigara içilmemesi gerekmekte. Ofis / büro acil durumlar için yangın tüpü bulundurulmalı Yangın dedektörleri olması gereklidir.	İşveren
37	Ofis - Büro Mutfak	Sıcaklıkla Temas	Yaralanma, Deri Hastalıkları	1	4	4		Gerekli eldiven kullanımı, çay ocağında acil yardım için bir ilk yardım dolabı olması gereklidir.	İşveren
37	Ofis - Büro Mutfak	Kimyasallar	Zehirlenme, ölüm	1	4	4		Hijyen şartlarına dikkat edilmeli açıkta gıda malzemesi bulundurulmaması gereklidir.	İşveren
39	Ofis - Büro Mutfak	Çalışılan alanın düzeni	Takılma, düşme, yaralanma	1	4	4		Mutfak görevlisi tarafından sürekli olarak alan düzenli tutulması gereklidir.	Mutfak Personeli
40	Ofis - Büro Mutfak-Gaz kaçağı	Zehirlenme veya boğulma	Yaralanma veya Ölüm	2	4	8	Düşük	Uygun metotlarla oluşabilecek gaz kaçaqlarını tespit etmek için ortam gaz detektörü bulundurulması gereklidir. Tüp çıkış valflerinin kesinlikle yağ ve su gibi kirleticilerinden uzak tutulması, temiz tutulması gereklidir. Tüpleri valflerine ya da emniyet cihazlarına zarar verebilecek normal olmayan mekanik şoklardan uzak tutulması gereklidir.	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
41	Ofis - Büro Yemek salonu	Kimyasal madde	Zehirlenme	3	3	9	Orta	Temizlik esnasında maske kullanılmalıdır. Ortam sürekli temiz tutulmalı ve temizlik malzemeleri ortadan kaldırılmalıdır.	İşveren
42	Genel Tuvalet ve lavabolar	Kayma, Düşme	El, kol, bacak kırılmaları	2	4	8		Tuvalet ve lavabo temizlik esnasında kaygan zemin uyarı levhaları bırakılmalıdır. Ortam sürekli temiz tutulmalı ve temizlik gereksiz malzemeleri ortadan kaldırılmalı	İşveren
43	İdari ana bina için genel	Acil durum tatbikatlarının yapılmaması	Acil duruma nasıl müdahale edileceğinin bilinmemesi	2	4	8	Düşük	Acil kurtarma ve yangın tatbikatı yapılmalı ve tatbikata tüm personelin katılımı sağlanmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri
44	İdari ana bina için genel	Acil durum planının olmaması	Acil durumda ekipman ve personelin toplanacağı bölgenin bilinmemesi sonucu kaza ve yaralanma	2	3	6	Düşük	Acil durum planları yapılmalı, işaretlemeler eksiksiz olmalı, toplanma noktası belirlenmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitim müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ		(OxŞ=R)	Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ	
45	İdari ana bina için genel	Yangın Söndürme tüplerinin belirlenen noktalarda bulunmaması/ numaralandırılmaması	Yangına zamanında ve yeterli ekipman ile müdahale edilememesi	2	4	8	Düşük	Yangın söndürme tüplerinin üzeri numaralandırma yapılmalı, görevli personel tarafından düzenli kontrol edilmeli, basınç değerlerinde sorun olan tüpler yetkili firma tarafından değiştirilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü
46	İdari ana bina için genel	Korkuluklar	3. şahıslardan kaynaklanan kaza ve yaralanmalar	2	4	8	Düşük	Düşme tehlikesi bulunan bölümlerde korkulukların genelde sağlam olduğu tespit edilmiştir	İşveren
47	İdari ana bina için genel	Merdiven veya seyyar merdiven	Yüksekten düşme sonucu yaralanma	4	4	16	Yüksek	Merdiven basamakları sağlam olmalı, ayaklar kaymayacak şekilde sabitlenmeli, merdivenin son 2 basamağına çıkılmamalı, elinde malzeme ile merdivene çıkılıp inilmemeli	İşveren / Tüm birim müdürleri
48	Meslek hastalıkları	Çalışanların periyodik akciğer radyografisi -nin çekilmemesi	Meslek hastalığının erken teşhis edilememesi	3	3	9	Orta	Tüm çalışanların periyodik sağlık muayeneleri aksatılmadan yapılmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İşyeri hekimi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
49	Kazalar ve meslek hastalığı	Çalışanlara tetanoza karşı bağışıklık aşısı uygulanması	Tetanoz hastalığına yakalanma	3	3	9	Orta	Tüm çalışanlara Bağışıklık aşuları yapılmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İşyeri hekimi
50	Kazalar ve meslek hastalığı	İşe giriş muayeneleri, işin yürütümüne bağlı sağlık kontrollerinin yapılmaması	İşe uygun işçi çalıştırılmaması sonucu kaza ve yaralanmalar	3	3	9	Orta	Tüm çalışanların işe giriş muayeneleri ve işin yürütümüne bağlı sağlık kontrolleri yapılmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İşyeri hekimi
51	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışanlara görev ve sorumlulukları dışında talimat verilmesi	Psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	Tüm çalışanların görev tanımları işveren tarafından belirlenmeli, görev tanımının dışına çıkılmamalı	İşveren / Tüm birim müdürleri

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)		Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ		
52	Hijyen ve meslek hastalıkları	Çalışanlara hijyen bilgisi ve meslek hastalıkları eğitimi verilmemesi	Enfeksiyon ve meslek hastalığı	1	4	4	Düşük	Çalışanlara enfeksiyon ve meslek hastalığı riskini azaltmak için gerekli ve yeterli eğitimler verilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
53	Tüm personel Eğitim ve bilgilendirme	Çalışanlara mesleki eğitim verilmemesi	İşi bilmeme, İsg kültürü oluşmaması sonucu kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Çalışanlar eğitim almadan işe başlatılmamalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
54	Asansör ve engelli rampası	Asansör ve engelli rampası bulunmaması	Engellilerin ve yaşlıların hizmet binalarına erişiminin güçleşmesi, kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Eski hizmet binalarının yenilenmesi durumunda engelli ve yaşlıların ulaşımını kolaylaştıracak düzenlemeler (asansör, engelli rampası v.b) yapılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
55	Ana bina Jeneratör	Jeneratörün periyodik bakımı	Ciddi yaralanma / ölüm	4	4	16	Yüksek	Jeneratörün yıllık periyodik bakım ve onarımları yetkili servisçe yapıp kayıt altına alınmalı	
56	Kapalı otopark	Kapalı otoparka lpg' li araçların park etmesi	Patlama	3	5	15	Yüksek	Kapalı oto parka "lpg' li araç giremez" yazılı talimatlar asılmalı	
57	Gaz detektörü	Gaz detektör sistemlerinin periyodik bakımı	Yangın, Boğulma / zehirlenme	3	3	9	Orta	Gaz detektör sistemlerinin periyodik bakımı ve kontrolleri sürekli yapılmalı	İşveren
58	Hijyen koşulları	Kemirgenler ve diğer zararlı haşereler	Enfeksiyon ve psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	6 ayda bir zararlı kemirgen ve haşereler için ilaçlama yapılmalı	İşveren
59	Hijyen koşulları	Atıklar, çevre kirliliği, sinek v.b. artışı	Enfeksiyon	3	3	9	Orta	Çevre temizliği ile ilgili çalışanlara uygulamalı eğitimler verilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
60	Yangın ve split sistemleri	Yangın ve split sistemlerinin periyodik bakımı	Ciddi yaralanmalar	3	3	9	Orta	Yangın ve split sistemlerinin periyodik bakımı ve kontrolleri sürekli yapılmalı	İşveren
61	Mutfak	Mutfakta gaz detektörünün bulunmaması	Yangın, Boğulma / zehirlenme	3	5	15	Yüksek	Mutfak alanında gaz detektörü olmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
62	Mutfak	Kaygan zemin	Ciddi yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Mutfak çalışanları için kaymayı önleyici tedbirler alınmalı, buna uygun kkd (kaymaz ayakkabı, terlik v.b) verilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü
63	Mutfak	Kesici / delici aletler	Ciddi yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Mutfak çalışanları için kesilmeyi önleyici tedbirler alınmalı, buna uygun kkd verilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
64	Mutfak	Çalışanların hijyen belgeleri	Enfeksiyon / bulaşıcı hastalıklar	3	5	15	Yüksek	Tüm mutfak çalışanlarının hijyen belgeleri temin edilmeli, düzenli portör muayeneleri yapılmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İşyeri hekimi
65	Ana bina Ön giriş alanı	Giriş sahanlığının kaygan olması	Kaza ve yaralanma, uzuv kaybı	3	5	15	Yüksek	Bina giriş alanına baştan sona kaymayı önleyici plastik & kauçuk halı / paspas döşenip sabitlenmeli	İşveren
66	Elektrik tesisatı	İletken sehpa kullanılması	Ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik panosuna ulaşmak için demir sehpa yerine yalıtkan basamak kullanılmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
67	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Elektrik panoları olası acil durumda kolay müdahale edilebilir olmalı, kimyasal deterjanlar v.b. malzemeler panoların bulunduğu alanlardan kaldırılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
68	Elektrik panoları	Nemli ve ıslak bölgelerde el aletlerini kullanma	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Islak ve nemli bölgelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmadan hiç bir şekilde çalışma yapılmamalı	İşveren
69	İdari ana bina Soğutucu üniteleri	Soğutucu üniteleri periyodik kontrol yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Soğutucu ünitelerin periyodik kontrolleri yetkili firmalarca düzenli olarak yapılmalı ve kayıt altına alınmalı	İşveren
70	İdari ana bina Soğutucu üniteleri	Soğutucu üniteleri topraklama yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Soğutucu ünitelerin gövde topraklamaları yapıp periyodik kontrolleri yapılmalı ve kayıt altına alınmalı	İşveren
71	İdari ana bina Havalandırma sistemi	Havalandırma sisteminin periyodik kontrol yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Havalandırma sistemlerinin periyodik kontrolleri yetkilendirilmiş firmalarca yaptırılıp kayıt altına alınmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				Kontrol / Alınması gerekli önlemler	İLGİLİ
71	İdari ana bina ve sosyal tesis Zemini	Zeminin kaygan olması	Düşme sonucu kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Zeminin ıslatılarak temizlenmesi esnasında ve sonrasında ayaklı ıslak zemin uyarı işareti konulmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
72	İdari ana bina için genel	İlkyardım dolabının eksik olması	Yaralanamada ilk yardımın sağlıklı bir şekilde yapılamaması	3	3	9	Orta	İlkyardım gereçleri çalışan kişi sayısına endeksli olarak yeterli sayıda olmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
73	İdari ana bina için genel	Tertip - düzen	Takılma - düşme	2	4	8	Düşük	Dağınık bulunan masa dolap sandelye v.b. tehlike oluşturmayacak biçimde düzenlenmeli	İşveren
74	İdari ana bina için genel	Merdiven veya seyyar merdiven	Yüksekten düşme sonucu yaralanma	4	4	16	Yüksek	Merdiven basamakları sağlam olmalı, ayaklar kaymayacak şekilde sabitlenmeli, merdivenin son 2 basamağına çıkılmamalı, elinde malzeme ile merdivene çıkılıp inilmemeli	İşveren / Tüm birim müdürleri

3.2. Elazığ İl Özel İdaresi Risk Analizi

(Tablo 3.2)

ELAZIĞ İL ÖZEL İDARESİ ANA BİNA VE SOSYAL TESİS RİSK DEĞERLENDİRMESİ								
NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)		ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ	
1	İdari ana bina için genel	Acil durum planının bulunmaması	Acil duruma zamanında müdahale edememe, tepki verme zamanının uzaması	3	4	12 Orta	Acil durum planı hakkında tüm çalışanlar bilgilendirilmeli	İşveren
2	İdari ana bina için genel	Acil durum ekiplerinin belli olmaması	Acil durumda personelin ne yapacağını bilmemesi	3	4	12 Orta	Acil durum ekibi kurulup gerekli eğitimler verilmeli, yıllık eğitim planları belirlenmelidir	İşveren
3	İdari ana bina için genel	Acil durum yön levhalarının bulunmaması	Acil durumda personelin kargaşa içerisinde dağılması, kaza ve yaralanma	2	4	8 Düşük	Acil çıkış kapılarına işaretleme yapılarak görünür hale getirilmeli, çıkış kapıları acil toplanma noktasına doğru yönlendirilmelidir	İşveren

4	İdari ana bina için genel	Acil çıkış yön levhalarının olmaması veya yanlış yönü göstermesi	Güvenli bölgelerin ya da yolların bilinmemesi sonucu kaza ve yaralanma	2	4	8	Düşük	Eksik olan acil çıkış yön levhaları yeterli ve eksiksiz hale getirilmeli	İşveren
5	İdari ana bina için genel	Acil durum tatbikatlarının yapılmaması	Acil duruma nasıl müdahale edileceğinin bilinmemesi	2	4	8	Düşük	Acil kurtarma ve yangın tatbikatı yapılmalı ve tatbikata tüm personelin katılımı sağlanmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri
6	İdari ana bina için genel	Acil durum planının olmaması	Acil durumda ekipman ve personelin toplanacağı bölgenin bilinmemesi sonucu kaza ve yaralanma	2	3	6	Düşük	Acil durum planları yapılmalı, işaretlemeler eksiksiz olmalı, toplanma noktası belirlenmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitim müdürü
7	İdari ana bina için genel	Yangın Söndürme tüplerinin belirlenen noktalarda bulunmaması/ numaralandırılmaması	Yangına zamanında ve yeterli ekipman ile müdahale edilememesi	2	4	8	Düşük	Yangın söndürme tüplerinin üzeri numaralandırma yapılmalı, görevli personel tarafından düzenli kontrol edilmeli, basınç değerlerinde sorun olan tüpler yetkili firma tarafından değiştirilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)		ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ		
8	İdari ana bina için genel	İlkyardım sertifikalı personel bulunmaması	Acil durumda ilkyardımın bilinçsiz yapılması sonucu kaza ve yaralanmaya doğru müdahale edilememe	2	4	8	Düşük	İlkyardım eğiti almış personel istihdamı sağlanmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitim müdürü
9	İdari ana bina için genel	İlkyardım dolabının eksik olması	Yaralanamada ilk yardımın sağlıklı bir şekilde yapılamaması	3	3	9	Orta	İlkyardım gereçleri çalışan kişi sayısına endeksli olarak yeterli sayıda olmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
10	İdari ana bina için genel	Yangın tatbikatının yapılmamış olması	Yangın güvenlik kültürünün oluşmaması sonucu yangına doğru ve etkin müdahale de bulunamama	3	3	9	Orta	Yıllık periyodik aralıklarla yangın tatbikatı yapıp raporlanmalıdır. Tatbikata tüm personelin katılımı sağlanmalıdır. Çevrede olası yangından etkilenecek 3. şahısların (esnaf v.b.) da katılımı sağlanmalı, tatbikat senaryoları tüm olası durumlar için oluşturulmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)		ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ		
11	İdari ana bina için genel	Acil toplanma noktasının belirlenmemiş olması / bulunmaması	Acil durumda sağlıklı kayıt tutulmaması ve göçük, yangın vb alanda mahsur kalan personelin tespit edilememesi	3	3	9	Orta	Acil durum toplanma noktası güvenli ve kolay ulaşılır bir yerde olmalı. Toplanma yeri çalışanlarca bilinmeli, çalışanlara bu konuda bilgi verilmeli, tüm personelin acil durumda o noktaya yönlendirilmesi gerektiği anlatılmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri
12	İdari ana bina için genel	Acil çıkış kapıları	Eksik işaretleme ve yön levhaları	4	4	16	Yüksek	Acil çıkış kapılarının üzeri acil durumlarda kullanılması gerektiğinde kolaylıkla görülebilmesi için işaretlenmeli	İşveren
13	İdari ana bina için genel	Tertip - düzen	Takılma - düşme	2	4	8	Düşük	Dağınık bulunan masa dolap sandalye v.b. düzenlenmeli	İşveren
14	İdari ana bina için genel	Korkuluklar	3. şahıslardan kaynaklanan kaza ve yaralanmalar	2	4	8	Düşük	Düşme tehlikesi bulunan bölümlerde korkulukların genelde sağlam olduğu tespit edilmiştir	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
15	İdari ana bina için genel	Merdiven veya seyyar merdiven	Yüksekten düşme sonucu yaralanma	4	4	16	Yüksek	Merdiven basamakları sağlam olmalı, ayaklar kaymayacak şekilde sabitlenmeli, merdivenin son 2 basamağına çıkılmamalı, elinde malzeme ile merdivene çıkılıp inilmemeli	İşveren / Tüm birim müdürleri
16	İdari ana bina elektrik tesisatı	Elektrik tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik tesisatının periyodik kontrolleri yetkili kişilerce yılda 1 kez yapılmalı, raporlanmalı ve dosyalanmalı, tüm periyodik kontroller izleme - ölçme tablosuna göre yenilenmeli	İşveren
17	İdari ana bina elektrik tesisatı	Topraklama tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Topraklama tesisatının periyodik kontrolleri yetkili yapılmalı, raporu dosyada tutulmalı tüm periyodik kontroller izleme - ölçme tablosuna göre yenilenmeli,	İşveren
18	İdari ana bina elektrik tesisatı	Exproof elektrik tesisatının bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Hassas bölümlerde elektrik tesisatı yanmaz (exproof) olmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
19	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma ve ölüm	2	5	10	Orta	Elektrik pano kapakları daima kilitli olmalı, anahtarları yalnızca yetkili kişide bulunmalı	İşveren
20	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panolarında uyarıcı levha bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano kapaklarında yeterli uzunluk ve genişlikte uyarı ve ikaz levhaları bulunmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
21	İdari ana bina elektrik panoları	Yeterli uzunluk ve genişlikte yalıtkan paspas bulunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanama, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik panolarının önüne yeterli uzunluk ve genişlikte yalıtkan paspas konulmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
22	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panolarının korunmaması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano kapakları sağlam olmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
23	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panolarında yabancı madde, malzeme bulunması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik panolarının içerisine malzeme vb konulmamalı, panolar kilitli olmalı, anahtarı tek yetkili kişide olmalı	İşveren
24	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik pano önlerinde ulaşımı engelleyecek malzeme bulunması	Elektrik kaynaklı kaza, yaralanma, ciddi yaralanma, ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik pano önlerinde olası acil durumda kolay müdahale edilmeyi engelleyecek malzeme bulunmamalı	İşveren
25	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik kablolarının yalıtkan muhafaza içinde olmaması	Ciddi yaralanma, ölüm	3	5	15	Yüksek	Tüm elektrik tesisatı yalıtkan kablo kanallarından geçirilmeli, açıkta sarkan kablolar bulunmamalı	İşveren
26	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Elektrik panoları olası acil durumda kolay müdahale edilebilir olmalı, kimyasal deterjanlar v.b. malzemeler panoların bulunduğu bulunduğu alanlardan kaldırılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
27	İdari ana bina elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Kalorifer peteği elektrik panosundan ayrılmalı	İşveren
28	Elektrik panoları	Nemli ve ıslak bölgelerde el aletlerini kullanma	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Islak ve nemli bölgelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmadan hiç bir şekilde çalışma yapılmamalı	İşveren
29	İdari ana bina ve sosyal tesis Elektrik panoları	Elektrik panoları	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Elektrik pano kapakları daima kilitli olmalı, anahtarları yalnızca yetkili kişide bulunmalı	İşveren
30	İdari bina ana ve sosyal tesis Elektrikle çalışmalar	Elektrikle çalışan makinelere topraklama yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Bütün elektrikli makinelerin topraklanması (asansör dahil) yapılmalı, periyodik topraklama kontrolleri yapılmalı ve raporlanarak dosyalanmalı	İşveren
31	İdari ana bina Soğutucu üniteleri	Soğutucu üniteleri periyodik kontrol yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Soğutucu ünitelerin periyodik kontrolleri yetkili firmalarca düzenli olarak yapılmalı ve kayıt altına alınmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)			ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ	
32	İdari ana bina Soğutucu üniteleri	Soğutucu üniteleri topraklama yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Soğutucu ünitelerin gövde topraklamaları yapıp periyodik kontrolleri yapılmalı ve kayıt altına alınmalı	İşveren
33	İdari ana bina Havalandırma sistemi	Havalandırma sisteminin periyodik kontrol yapılmaması	Elektrik çarpması, ciddi kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Havalandırma sistemlerinin periyodik kontrolleri akredite olmuş firmalarca yaptırılıp kayıt altına alınmalı	İşveren
34	İdari ana bina ve sosyal tesis Zemini	Zeminin kaygan olması	Düşme sonucu kaza ve yaralanmalar	2	5	10	Orta	Zeminin ıslatılarak temizlenmesi esnasında ve sonrasında ayaklı ıslak zemin uyarı işareti konulmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
35	İdari ana bina Yangın söndürücü ünitesi	Yangın söndürücü ünitesinin periyodik kontrollerinin yapılmaması	Yangın sonucu maddi hasar, ciddi yaralanma ve ölüm	4	4	16	Yüksek	Yangın söndürme ünitesinin periyodik bakımı yetkili firmalarca yapıp belgelendirilmeli, yıllık kontrol ve ölçüm tablosuna kontrol tarihi yazılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
36	Yangın söndürücü tüpleri	Uygun yangın söndürücü tüplerinin bulundurulmaması	Yangın sonucu maddi hasar, ciddi yaralanma ve ölüm	4	4	16	Yüksek	Yangın söndürme tüplerinin miktarı mekândaki mevcut risklere göre belirlenmeli, her bağımsız kısım için en az bir tane olmak üzere beher 200 m ² taban alanı için 1 tane eklenerek uygun tipte 6 kg'lık söndürme tüpü bulundurulması esas alınarak A sınıfı yangını olasılığı olan bölümlerde çok amaçlı kuru kimyevi tozlu ya da sulu yangın söndürücüler olmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
37	Personel	Personele iş başı eğitimi verilmemesi	Bilgi eksikliği sonucu ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Çalışana işe alındığında işveren tarafından iş başı eğitimi ver(dir)ilmeli, yapacağı iş, olası riskler v.b. hususlarda bilgilendirilmeli	İşveren
38	Personel	Personele iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmemesi	Bilgi eksikliği sonucu ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Tüm çalışanlara isg eğitimleri verilmeli, işin güvenli ve sağlıklı yapılmasının temel hedef olduğu belirtilmeli, iş sağlığı ve güvenliği kültürü oluşturulmalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
39	Personel	İşe uygun personel seçilmemesi	Ciddi yaralanma ve ölüm	2	5	10	Orta	İşverenin en önemli yükümlülüğü işe uygun personel çalıştırmaktır. İşveren yapılacak işin önemine, fiziksel ve psikolojik yeterliliğe uygun personel görevlendirmeli	İşveren/ İşyeri hekimi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
				2	5	10	Orta		
40	Personel	Çalışanların işlerini dikkatli yapmaması	Ciddi yaralanma ve ölüm	2	5	10	Orta	Çalışanlar yaptıkları işi en iyi şekilde yapmalı, işletme körlüğü yada alışkanlığının getirdiği dikkatsizliğe izin verilmemeli, çalışanlara bu konuda gerekli eğitimler verilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
41	Personel	Çalışanların arızalı ekipman kullanması	Ciddi yaralanma ve ölüm	2	5	10	Orta	İş kazalarının sebeplerinden biri de arızalı ekipman kullanmaktır. Personel kullanmaya alıştığı ekipmandaki arızayı önemsemeyebilir, personel bu konuda eğitilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı
42	Elektrik tesisatı	Elektrik tesisatının periyodik kontrollerinin yapılmaması	Ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik tesisatının periyodik kontrolleri yılda 1 kez yetkili kişilerce yapılmalı, raporlanmalı ve dosyalanmalı	İşveren
43	3. şahıslar	3. şahısların büro ve garaj içerisinde açık alev kullanması	Ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Personel bürolar ve garaj içindeki kişileri de uyarma konusunda bilgilendirilmeli, çakmak, kibrit v.b. açık alev izin verilmemeli	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
44	Elektrik tesisatı	İletken sehpa kullanılması	Ciddi yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Elektrik panosuna ulaşmak için demir sehpa yerine yalıtkan basamak kullanılmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
45	Ana bina Kamera sistemi	Elektrik kablolarının yalıtkan muhafaza içinde olmaması	Yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Tüm elektrik tesisatı yalıtkan kablo kanallarından geçirilmeli, açıkta sarkan kablo bulunmamalı	İşveren
46	Ana bina Kamera sistemi	Elektrik kablolarında ezilme, kırılma olması	Yaralanma ve ölüm	3	5	15	Yüksek	Kırılmış ve ezilmiş elektrik kabloları hiçbir şekilde kullanılmamalı, çalışanlar bu konuda eğitilmiş	İşveren / İsg uzmanı
47	Ana bina Kamera sistemi	Elektrik kablolarının tek parça olmaması	Ciddi yaralanmalar	2	5	10	Orta	Elektrik kablolarının tek parça halinde kullanılması esastır. İşin yürütümünden dolayı ekli kablo kullanımında ek yerleri yalıtkan bant ile eklenmeli ve uygun aparatlar kullanılmalı	İşveren
48	Ana bina Kamera sistemi	Elektrik kablolarının aynı prize (üçlü) takılması	Ciddi yaralanmalar	2	5	10	Orta	Birden fazla elektrik kablosu aynı prize takılmamalı, üçlü v.b. prize olana fazla yükleme elektik kaynaklı yaralanma, yangın v.b. neden olabileceğinden çalışanlar bu konuda uyarılmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
49	Ana bina Kamera sistemi	Elektrik prizlerinin kırık, çatlak ve yerinden çıkmış olması	Ciddi yaralanmalar	2	5	10	Orta	Elektrik prizlerindeki çatlak ve kırık ve yerinden çıkmış olanlar yenileri ile değiştirilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü
50	Ana bina Kat merdivenleri	Kat merdivenler in-de yapışkanlı zımparalı bant bulunmaması	Kaza ve yaralanma	3	4	12	Orta	Kat merdivenlerinin tüm basamaklarının ön kısımlarında baştan sona kaymayı önleyici yapışkanlı zımparalı bant bulunmalı	İşveren
51	Ana bina Ön cephe kısımdaki geçişler	Ön cephe kısımdaki geçişlerde kaymayı önleyici malzeme bulunmaması	Kaza ve yaralanma	3	4	12	Orta	Ön cephe kısımdaki geçişlerde baştan sona kaymayı önleyici malzeme (plastik, kauçuk paspas v.b.) konulup sabitlenmeli	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
53	Basınçlı kaplar & hidrofor	Basınçlı kaplar & hidroforun bulunduğu alan	Patlama, kaza ve yaralanma	3	5	15	Yüksek	Basınçlı kaplar & hidroforun bulunduğu alanların duvarları patlamaya karşı dayanıklı malzemeden yapılmış olmalı	İşveren
54	Paratoner	Ölçümler	Yaralanma	1	5	5	Düşük	Ana binanın paratonerinin ölçüm ve kontrolleri yetkili firmalarca yapılmalı	İşveren
55	Kapalı garaj ve pano odalarının aydınlatılması	Aydınlatma lambalarından kıvılcım sıçraması sonucu patlama	Ciddi yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Yanmayan lambalar değiştirilmeli, makine işlemlerinin yapıldığı alanlarda en az 300 lüks, geçiş hollerinde en az 50 lüks, montaj işlemlerinin olduğu alanlarda en az 200 lüks aydınlatma sağlanmalı	İşveren
56	Ana bina Ofis çalışmaları	Ergonomiye uygun olmayan oturma şekli	Kas - iskelet sistemi hastalıkları	2	4	8	Düşük	Ergonomik şartlar ile ilgili iş görenlere eğitim verilmeli, çalışma ortam şartları ergonomik kurallara göre düzenlenmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
57	Ana bina Ofis çalışmaları	Ekranlı araçla çalışan personellerin göz muayenelerinin takip edilmemesi	Görme bozuklukları	2	4	8	Düşük	Yılda 1 kez göz muayenesi yapılması, ekranlı araçlarda düzenleme yapılmalı	İşveren, İşyeri hekimi
58	Ana bina Ofis çalışmaları	Klimanın çalışma ortamına uygun konumda olmaması	Üst solunum yolları enfeksiyonları	2	4	8	Düşük	Çalışma ortamında klimanın konumu çalışana direkt hava akımı vermeyecek şekilde ayarlanmalı	İşveren
59	Ana bina Ofis çalışmaları	Sigara kullanımı	Yangın ve sigaraya bağlı hastalıklar	3	3	9	Orta	Bürolarda sigara kullanımı engellenmeli, gerekli uyarı levhaları asılmalı, sigara içenler için ayrı alanlar belirlenmeli, içmeyenlerin dumana maruziyeti önlenmeli	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar
60	Ana bina Ofis çalışmaları	Kaygan zemin	Düşme sonucunda kaza ile yaralanmalar	3	3	9	Orta	Düşme ile kayma tehlikesi muhtemel olan alanlar işaretlenmeli, zemin gerekli kaydırmaz malzemeler ile kaplanmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
61	Ana bina Ofis çalışmaları	Kullanılan elektrikli alet ile makinelerin izolasyonunun uygun olmaması.	Elektrik akımına kapılma neticesinde kaza veya yaralanma	3	3	9	Orta	Elektrikli alet ve makinelerin periyodik kontrolleri yapılmalı, uygunluğu değerlendirildikten sonra kullanımı sağlanmalı	İşveren
62	Ana bina ofis işleri	Ergonomiye uygun olmayan oturuş şekli	Kas - iskelet sistemi hastalıkları	3	3	9	Orta	Oturma pozisyonundaki çalışmalarında ergonomi konularında personellere eğitim verilmeli, iş ortamı ergonomi kurallarına uygun hale getirilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
63	Ana bina	Düşmesi muhtemel malzemeler	Ciddi yaralanmalar	3	3	9	Orta	Ana bina içerisindeki düşmesi muhtemel malzemeler sabitlenmeli	İşveren
64	Ana bina	Asansör gövde topraklaması yapılmaması	Ciddi yaralanmalar	3	3	9	Orta	Asansörlerin gövde topraklamaları yapılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
65	Ana bina Lavabolar	Lavaboların yeterli sayıda olmaması	Yetersiz hijyen koşullarına bağlı hastalıklar	3	3	9	Orta	Bina içerisinde uygun sayıda lavabolar bulunmalı	İşveren
66	Ana bina Lavabolar	Lavaboların gün içi temizliklerinin düzenli yapılmaması	Yetersiz hijyen koşullarına bağlı hastalıklar	3	3	9	Orta	Lavabolar gün içerisinde düzenli aralıklarla temizlenmeli, temizlik çizelgesi temizlik personeline imzalanmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri
67	Ana bina Tuvaletler lavabolar	Sabun ve tuvalet kağıdı bulunmaması	Yetersiz hijyen koşullarına bağlı hastalıklar	3	3	9	Orta	Tüm tuvalet ve lavabolarında yeterli miktarda sabun ve tuvalet kağıdı bulundurulmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
68	Ergonomik kurallar ve tekdüze çalışma	Personele işine uygun koltuk ya da destek ekipmanının sağlanması	Kas - iskelet sistemi rahatsızlıkları	3	3	9	Orta	Çalışanlara verilen sandalye veya destek ekipmanının ergonomik şartlara uygun olması sağlanmalı, deformasyon olduğunda yenisi ile değiştirilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)		ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ		
69	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışanlara işveren veya iş arkadaşları tarafından mobing uygulanması	Psikolojik rahatsızlıklar	3	2	6	Düşük	Çalışanlara işveren veya iş arkadaşları tarafından mobing uygulanmalı, sürekli takip edilmeli	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar
70	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışanlarla işveren arasında iyi iletişim sağlanamaması	Stres	3	3	9	Orta	Çalışanlarla işveren arasındaki iletişime önem verilmeli, sosyal faaliyetler düzenlenmeli	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar
71	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışma konusunda çalışanların fikrinin alınmaması	Psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	Çalışanlarla işveren arasında istişare kültürü oluşturulmalı	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar
72	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışanların yetki sorumluluk ve çalışma hedeflerini net olarak bilmemesi	Psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	Çalışanlara hizmet içi eğitimleri verilmesi sağlanarak tüm çalışanların görev tanımları belirlenmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
73	Çalışanlarda psiko sosyal etkenler	Çalışanlara görev ve sorumlulukları dışında talimat verilmesi	Psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	Tüm çalışanların görev tanımları işveren tarafından belirlenmeli, görev tanımının dışına çıkılmamalı	İşveren / Tüm birim müdürleri
74	Hijyen ve meslek hastalıkları	Çalışanlara hijyen bilgisi ve meslek hastalıkları eğitimi verilmemesi	Enfeksiyon ve meslek hastalığı	1	4	4	Düşük	Çalışanlara enfeksiyon ve meslek hastalığı riskini azaltmak için gerekli ve yeterli eğitimler verilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi
75	Hijyen koşulları	Kemirgenler ve diğer zararlı haşereler	Enfeksiyon ve psikolojik rahatsızlıklar	3	3	9	Orta	6 ayada bir zararlı kemirgen ve haşereler için ilaçlama yapılmalı	İşveren
76	Hijyen koşulları	Atıklar, çevre kirliliği, sinek v.b. artışı	Enfeksiyon	3	3	9	Orta	Çevre temizliği ile ilgili çalışanlara uygulamalı eğitimler verilmeli	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İsg uzmanı, İşyeri hekimi

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
77	Meslek hastalıkları	Çalışanların periyodik akciğer radyografisi -nin çekilmemesi	Meslek hastalığının erken teşhis edilememesi	3	3	9	Orta	Periyodik sağlık muayeneleri tüm çalışanlar için aksatılmamalı	İşveren / İnsan kaynakları ve eğitimi müdürü, İşyeri hekimi
78	Asansör	Asansör kabin kapılarının kilitlenmeden çalıştırılması	Önemli yaralanma / ölüm	4	4	16	Yüksek	Asansör bakımı esnasında her kata işaretleme yapılmalı, kabin kapıları kilitli tutulmalı	İşveren
79	Asansör	Asansörün taşıma kapasitesinin bilinmemesi	Ciddi yaralanma / ölüm	2	5	10	Orta	Asansörün taşıma kapasitesi görünür bir yerde olmalı, maksimum taşıma kapasitesi aşılmamalı	İşveren / Tüm birim müdürleri ve çalışanlar
80	Asansör	Asansörün periyodik bakımının yapılamaması	Ciddi yaralanma / ölüm	4	4	16	Yüksek	Asansörün periyodik bakımları bakanlıkça yetkili firmalar tarafından yapılmalı ve kayıt altına alınmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
81	Asansör	Sinyalizasyon (uyarı) sisteminin olmaması	İş kazası, önemli yaralanma / ölüm	3	5	15	Yüksek	Asansörün acil durumlarda devreye gireceği ve görevlilerin duyabileceği sesli uyarı sistemi bulunmalı	İşveren
82	Asansör	Asansörün usulüne uygun kullanılması	Ciddi yaralanma / ölüm	4	4	16	Yüksek	Asansörü refakatsiz olarak küçük çocukların kullanmasında kabine sıkışma, dolanma v.b. konusunda görevliler dikkatli olmalı	İşveren
83	Ana bina jeneratör	Jeneratörün periyodik bakımı	Ciddi yaralanma / ölüm	4	4	16	Yüksek	Jeneratörün yıllık periyodik bakım ve onarımları yetkili servisçe yapıp kayıt altına alınmalı	İşveren
84	Ana bina ön giriş alanı	Giriş sahanlığının kaygan olması	Kaza ve yaralanma, uzuv kaybı	3	5	15	Yüksek	Bina giriş alanına baştan sona kaymayı önleyici plastik & kauçuk halı / paspas döşenip sabitlenmeli	İşveren
85	Kapalı otopark	Kapalı otoparka lpg' li araçların park etmesi	Patlama	3	5	15	Yüksek	Kapalı oto parka "lpg' li araç giremez" yazılı talimatlar asılmalı	İşveren

NO	FAALİYET / ALT BÖLÜM	TEHLİKE	RİSK	RİSKİN DERECESİ (OxŞ=R)				ÖNLEYİCİ FAALİYET	İLGİLİ
86	Yangın ve split sistemleri	Yangın ve split sistemlerinin periyodik bakımı	Ciddi yaralanmalar	3	3	9	Orta	Yangın ve split sistemlerinin periyodik bakımı ve kontrolleri sürekli yapılmalı	İşveren
87	Gaz detektörü	Gaz detektör sistemlerinin periyodik bakımı	Yangın, Boğulma / zehirlenme	3	3	9	Orta	Gaz detektör sistemlerinin periyodik bakımı ve kontrolleri sürekli yapılmalı	İşveren
88	Mutfak	Mutfakta gaz detektörünün bulunmaması	Yangın, Boğulma / zehirlenme	3	5	15	Yüksek	Mutfak alanında gaz detektörü olmalı	İşveren / destek hizmetleri müdürü
89	Mutfak	Kesici / delici aletler	Ciddi yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Mutfak çalışanları için kesilmeyi önleyici tedbirler alınmalı, buna uygun kkd verilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü
90	Mutfak	Kaygan zemin	Ciddi yaralanmalar	3	5	15	Yüksek	Mutfak çalışanları için kaymayı önleyici tedbirler alınmalı, buna uygun kkd (kaymaz ayakkabı, terlik v.b) verilmeli	İşveren / destek hizmetleri müdürü

SONUÇ

Az tehlikeli sınıfta yer alan il özel idareleri ana bina ve eklentileri için yapılan risk değerlendirmesindeki amaç; insanca yaşam şartlarını sağlamak, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamını oluşturmak için öncelikleri ve ihtiyaçları belirlenmektir. Yapılan çalışmada mevzuatlarla belirlenen araç, gereç, teçhizat ve makinelerin periyodik kontrollerinin bir kısmının yapılmadığı, yapılanların ise kayıt altına alınmadığı tespit edilmiştir. İlgili mevzuatlar çerçevesinde periyodik kontroller yapılmalı ve kayıt altına alınmalıdır. Ayrıca çalışanların yıllık periyodik sağlık muayenelerinin yapıldığı ve kayıt altına alındığı görülmüştür. Periyodik sağlık muayeneleri ile ilgili herhangi bir eksiklik tespit edilmemesine rağmen bazı çalışanları sağlık problemlerine rağmen uygun olmayan işlerde çalıştığı tespit edilmiştir. Örneğin periyodik sağlık muayenelerinde şeker, tansiyon ve kronik kalp hastalığı olan personelin kurumda şoför olarak çalıştığı görülmüştür.

Yapılan çalışma sonucunda iş yerlerinde var olan pek çok riskin pek az bir maliyet ve çalışmayla önenebileceği, bunun için öncelikle çalışanlarda İSG kültürünün geliştirilmesiyle birlikte risk algısının artırılması gerektiği görülmüştür. Birçok çalışanın çalışma ortamını risksiz olarak görmesi, önlemlerin alınmasında en büyük engel teşkil etmektedir. Bu bağlamda çalışanların çalışma ortamındaki tehlike ve risklerle ilgili bilgi ve farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitimler planlanması önerilmektedir.

Bingöl İl Özel İdaresi ve Elazığ İl Özel İdaresi iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri yönünden karşılaştırıldığında; Bingöl İl Özel İdaresinin 5 ayrı binada hizmet vermesinin, İSG tedbirlerinin uygulanması açısından dezavantaj teşkil ettiği, Elazığ il Özel İdaresinin ise tek binada hizmet vermesinin İSG hizmetlerinin daha kolay verilmesini sağladığı, bu açıdan avantaj teşkil ettiği görülmektedir.

Bingöl İl Özel İdaresinin tüm yapılarının eski yapı olması İSG hizmetlerinin daha kaliteli sunulmasında engel oluşturmaktadır. Elazığ İl Özel İdaresi ise yeni bir yapı olduğundan İSG hizmet kalitesi yönünden daha avantajlı durumdadır. Çünkü yeni yapılarda 2007 Deprem Yönetmeliği, Binaların Yangından Korunmasına Dair Yönetmelik v.b kanun ve yönetmelik hükümleri kolayca uygulanmaktadır. Eski yapılarda ise ancak mevcut durumların düzeltilmesi yoluna gidilebilmektedir.

Bingöl İl Özel İdaresi ve Elazığ İl Özel İdaresinin bütün birimlerinin risk değerlendirmesi yapılmış olup kaygan veya düz olmayan zemin, elle taşıma işleri, uygun olmayan elektrik tesisatı ve elektrikli araçlar, uygun olmayan termal konfor şartları, yüksekte çalışma, temizlik malzemeleri gibi birçok tehlike belirlenmiş, belirlenen bu tehlikelerden

ortaya çıkabilecek riskler çizelge 2.4'e göre her birim içerisinde ayrı ayrı olmak üzere derecelendirilmiştir. Ayrıca tespit edilen riskler düşük, orta, yüksek ve çok yüksek grup olarak 4 değişik grupta sınıflandırılmaktadır.

B.İ.Ö ile E.İ.Ö çalışanları ve ziyaretçilerin ıslak veya kirli zemine basarak ya da elektrik kablosu veya rastgele bırakılmış malzemelere takılma sonucunda düşerek yaralanma riski değerlendirildiğinde yemekhane dışındaki diğer birimler orta düzeyde riskli bulunurken, yemekhane yüksek riskli olarak değerlendirilmektedir.

Yemekhanede özellikle mutfak ve eklentileri bölümünde zeminin hem yapılan işlemler hem de sık temizlenmesinden dolayı ıslak olması, ayrıca zemindeki kirlenmelerin de kaymalara sebep olabilmesi nedeniyle düşme riski yüksek riskli görülmüştür. Yine yemekhanenin yapısından kaynaklı olarak elle taşıma işlerinin daha yoğun bir şekilde yapılması gerektiği için elle ağır yük taşıma nedeniyle çalışanlar da kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları gelişme riski diğer birimlerde orta düzeyde riskli bulunurken, yemekhanede yüksek riskli olarak değerlendirilmektedir.

Her iki il özel idaresinin uygun olmayan elektrik tesisatı ve elektrikli cihazlardan kaynaklanabilecek elektrik çarpması sonucunda yaralanma veya ölüm riski yemekhane ve diğer birimlerde yüksek riskli olarak belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerde bütün birimlerde elektrik tesisatının periyodik kontrollerinin yapıldığı ancak bu kontrollerin kayıt altına alınmadığı ifade edilmiştir. Yüksekte çalışma işlerinden kaynaklanabilecek düşmeler nedeniyle yaralanma yüksek riskli olarak tespit edilmiştir. İş yeri içerisinde bakım onarım çalışanları tarafından yapılan yüksekte çalışmalar, bina dışı risk değerlendirilmesinde ele alınmış olup, bakım onarım çalışanlarının düşerek yaralanma riski yüksek riskli olarak belirlenmiştir.

Termal konfor şartları nedeniyle gelişebilecek riskler düşük riskli olduğu için termal konfor şartları uygun bulunmuştur. Elazığ İl Özel İdarelerindeki tüm birimlerde binalar klimalı iken Bingöl İl Özel İdaresindeki birimlerin tamamında olmamakla birlikte çoğunluğunda klima tesisatı bulunmaktadır. Klimaların yıllık periyodik bakımlarının yapıldığı ancak kayıt altına alınmadığı yapılan görüşmelerde ifade edilmektedir.

Ekranlı araçlarla çalışanlarda uygunsuz veya aşırı ekranlı araç kullanma nedeniyle yorgunluk, göz yorgunluğu veya kanlanması, üst kol problemleri ve sırt ağrısı sorunları yaşanabildiği gözlemlenmiştir. Bu problemlerin uygun tasarlanmamış iş istasyonlarından veya iş çevrelerinden kaynaklanabileceği tespit edilmiştir. Çalışanların uygun tasarlanmamış veya uygunsuz kullanılan ekranlı araçlardan dolayı sağlık sorunlarıyla karşılaşabilme riski tüm birimlerde orta risk olarak değerlendirilmektedir.

Çalışanların ve ziyaretçilerin yangın durumunda mahsur kalarak yanık veya zehirlenmeden dolayı ciddi yaralanmalara maruz kalabilme riski değerlendirildiğinde tüm birimlerde orta riskli olarak belirlenmiştir.

Yemekhanede bulunan LPG tüplerinden ve gazlı ocaklardan oluşabilecek riskin düzeyi ise yüksek riskli olarak belirlenmiştir. Gevşek, sabitlenmemiş veya kontrolsüz bırakılan malzemelerin yüksekte düşmesinin çalışanlar ve ziyaretçilerde yaralanmalara sebep olma riski tüm birimlerde düşük riskli olarak belirlenmiştir.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de iş kazaları - meslek hastalıkları sonucu hastalık, yaralanma ve ölümler yaşanması neticesinde sosyoekonomik sorunlar da ortaya çıkmaktadır. İş kazaları - meslek hastalıkları sonucu ölüm oranında Ülkemizin Avrupa ülkeleri arasında birinci olması, bu konuya verilecek önemin boyutunu ortaya koymaktadır. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği kanunlarımız dünya standartlarında olmasına rağmen kanunların uygulanması noktasında denetim ve yaptırımların yetersiz olduğu görülmektedir. İşverenlerin daha fazla kâr etme kaygısıyla iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini ihmal etmesi sık görülen bir durumdur. Bu sebeple çalışanlara, işverenlere ve devlete büyük görevler düşmesinin yanı sıra kamuoyunda İSG kültürü oluşturulması noktasında yazılı ve görsel basına da önemli görevler düşmektedir. Unutulmamalıdır ki iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek tedavi etmekten daha ucuzdur.

KAYNAKÇA

ACAR, Sacit, *İl Özel İdarelerinde Yönetim ve Bilişim Sistemlerinin Uygulanması: Ankara İl Özel İdaresi*, Okan Üniversitesi SBE, İstanbul 2013 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi),

ALLI, Benjamin O. "*Fundamental Principles Of Occupational Healt and Safety*", Yayın Verilerinde İLO Katalaoğu, 2008, Cilt 1, Sayı 1, s. 7

Ankara Üniversitesi, İSG Politikaları, 2018,
<http://80.251.40.59/politics.ankara.edu.tr/bguler/pdf/loi-son.pdf>, Erişim tarihi: 01.02.2019

Ankara Üniversitesi, Meslek Hastalıklarının Sebepleri, 2019,
<http://personeldb.ankara.edu.tr/files/.../meslekhastaliklarininsebepleri.pptx> Erişim tarihi: 01.05.2019

ARIKAN, Yefleren Eliçin. "*Bütünleştiren Avrupa' da Yerel Yönetimler*", Görüş Dergisi, Sayı 58, Mart 2004, s. 38-51

BATTAL, Salih. "*Almanya' da Yerel Yönetimler ve Türkiye Yerel Yönetim Yapısı İle Mukayeseli Değerlendirmesi*", Mevzuat Dergisi, Sayı 147, Mart 2010 s. 4-20

BIÇAKLI, Buket, *Türkiye'de İl Özel İdarelerinin Gelişimi ve Dönüşümü*, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Isparta, 2009 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Bingöl İl Özel İdaresi, *Stratejik Plan 2018 - 2022*, 2019,
<http://bingolozelidare.gov.tr>, Erişim Tarihi: 10.02.2019

COŞKUN, Bayram ve Turgay UZUN. "*İl Özel İdaresi'nde Yeniden Yapılanma*", Nobel Yayın Dağıtım, Cilt 1, Özel Sayı, 2005, s. 157-174

ÇASGEM, Tersanelerde Kazaların Önlenmesi ve İş güvenliği: Tuzla Tersaneleri, 2015, <http://www.casgem.gov.tr/dosyalar/kitap/36/dosya-36-3525.pdf>, Erişim tarihi: 09.04.2019

ÇASGEM, Türkiye' de İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı, 2017, <http://casgem.gov.tr/dosyalar/kitap/117/dosya-117-5309.pdf>, Erişim Tarihi: 08.04.2019

ÇASGEM, Meslek Hastalıkları, 2017, www.casgem.gov.tr/dosyalar/kitap/81/dosya-81-8942.docx, Erişim Tarihi: 10.04.2019

ÇETİN, Zuhâl Önez. "**Türkiye' de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri**", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 20 Sayı 2, 2015, s. 247-266

ÇETİN, Sefa. "**Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye'de İl Özel İdareleri**", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 25, Aralık 2009, s. 249-258

Çırpan, Metin, **Risk Değerlendirmesi; Bir Üniversite Uygulaması**, Mersin Üniversitesi FBE, Mersin, 2016, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

DE CAMP, W. ve HERSKOVİTZ, K. Security Supervision and Management, 2015, s. 71-78, <https://translate.google.com/translate?hl=tr&sl=en&u=https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/accident-prevention&prev=search> Erişim Tarihi: 12.04.2019.

DEDEOĞLU, Erdoğan. "**İl Özel İdarelerinin Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu**", Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt2, Sayı 13, Şubat 1997, s. 47-56

DOSTALI, P. ve SAEY, P. Geography public administration and governance, 25.05.2018, s. 65-78, <https://journals.openedition.org/belgeo/13908>, Erişim Tarihi: 14.04.2019

ERENÇİN, Akif. "**Türk Yerel Yönetim Sisteminin Kısa Tarihi ve 2004 Yılı Reformu, Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma**", Pozitif Matbaacılık Dergisi, Sayı 34. Aralık 2004, s. 57-65

ERYILMAZ, Bilal. "**Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme**", İşaret Yayınları Dergisi, Cilt 4, Sayı 54, 2017, s.36-41

ERYILMAZ, Bilal. "**Kamu Yönetimi Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar**", Umuttepe Yayınları, Cilt 8, 2015, s. 46-55

GÜLER, Birgül Ayman. "**Kamu Yönetimi Temel Kanunu Üzerine**" Hukuk ve Adalet - Eleştirel Hukuk Dergisi, Sayı 2, Nisan-Haziran 2004, s. 2-31

GÜLER, Birgül Ayman. "**Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, Madde 5-e: Subsidiarite ilkesi**" Mülkiyeliler Birliği, Sayı 243, Temmuz 2004, s. 60-63

GÜLER, Hakan Emrah. **Belediyelerde İş Sağlığı ve Güvenliği sisteminin Oluşturulması Süreci Toroslar Belediyesi Örneği**, Mersin Üniversitesi FBE, Mersin, 2017 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

GÜNDÜZ, Selim. **İşçi ve İşverenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Görev ve Sorumlulukları - Uygulamalı Bir Alan Çalışması Örneği**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2004 (Yayımlanmış Doktora Tezi).

HAMLETT, C. Top 10 Causes of Workplace Injuries, 15 Ekim 2018, *Small Business - Chron.com*, <http://smallbusiness.chron.com/top-10-causes-workplace-injuries-11298.html>, s. 1, Erişim Tarihi: 11.04.2019

İŞİK, Nurgül, **İl Özel İdarelerinde İç Denetim ve İç Kontrol**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 2011, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

İSGGM, Meslek Hastalıkları ve İşle İlgili Hastalıklar Tanı Rehberi, 2010. <http://www.isgip.gov.tr/wp-content/uploads/2018/06/meslek-hastalıkları-ve-işle-ilgili-hastalıklar-tanı-rehberi>, Erişim Tarihi: 12.04.2019

KAPLAN, Gürsel, "**Yeni İl Özel İdaresi Kanununa Göre İl Genel Meclisi ve Encümeni Kararları Üzerinde Vesayet Denetimi**", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 54, Sayı: 3, 2005, s.121–155,

KIRIŞIK Fatih ve Özcan SEZER. "**Türk Anayasalarında Yerel Yönetimler**", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, [Cilt 2, sayı 2, B.t 2006, s.25-49](#)

KOÇAK, Derya, **Demiryolu Çalışmalarında İş sağlığı ve Güvenliği Vagon Bakım Onarım Atölyesi Risk Değerlendirme Örneği**, ÇSGB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Araştırma Merkezi, Ankara, 2014, (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi).

KOÇAK, Süleyman Yaman ve Veli Kasavara. "**5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**", [Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 3, B.t 2012, s.31-56](#)

LUCCHİNİ, Roberto G. "Global Occupational Health: Current Challenges and the Need for Urgent Action", Annals Of Global Health Dergisi, Cilt 4, Sayı 80, Ağustos 2014, s.251-256

OKTAY, Tarkan. "Yerel Yönetim Reformu Sonrasında İl Özel İdareleri", Hayat Yayınları. Cilt 4, Sayı 1, B.t 2010 s. 29-62

ORTAYLI, İlber. "Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi", Cedit Neşriyat, Cilt 4, Sayı 4, B.t 2012, s. 25-52

ÖZKILIÇ, Ö. İş sağlığı ve Güvenliği, Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri, 2005, TİSK Yayınları,

<http://www.underakademi.net/blog/kitaplar/risk-degerlendirme-kitabi.pdf> Erişim Tarihi: 12.04.2019

PARLAK, Bekir. *Tarihi Perspektifte ve Reform Sürecinde İl Özel İdareleri, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazıları*", Nobel Dergisi, Cilt 2, Sayı 3, B.t 2005, s. 46-65

RANTANEN, Jorma. "Specialist in Occupational Health", Finlandiya İş sağlığı Enstitüsü Yayınlanmış Makale, Cilt 3, Sayı 3, 28 Eylül 2007, s. 5-6

Resmi Gazete, İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği, 29.12.2012, www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.03.2019

Sinop Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliğinde Risk Yönetimi ve Değerlendirmesi, 2019,

<https://www.sinop.edu.tr/arastirma/rektorulugebaglibirimler/isgbkooor/dosyalar/RiskDegerlendirmeSunumu.pdf>, Erişim Tarihi: 04.04.2019

SGK, İstatistik, 2019, www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik, Erişim Tarihi: 02.04.2019

SGK, Meslek Hastalığı, 2019,

http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/is_kazasi_ve_meslek_hastaligi/meslek_hastaligi Erişim Tarihi: 03.04.2019

T.C Cumhurbaşkanlığı, İş sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirme Yönetmeliği, www.resmigazete.gov.tr, 2012, Erişim tarihi: 15.02.2019

TMMOB, İş Sağlığı ve Güvenliği Oda Raporu, 2018,
www.mmo.org.tr/sites/default/files/ISG%20raporu%202018.pdf, Erişim tarihi:
10.04.2019

TÜİK, İstatistiksel Veriler, 2019, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi: 13.02.2019

TORTOP, N. "*İl Özel İdarelerinin Durumu ve Yeni Getirilen Değişiklikler*",
Amme İdaresi Dergisi, [Cilt 2, Sayı 4, B.t 1987, s. 15-62](#)

TOZKOPARAN, Güler ve Jale TAŞOĞLU, "*İş sağlığı ve Güvenliği uygulamaları ile ilgili İş Görenlerin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma*", Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı:1, B.t. 2011, s. 182-207

TÜRKAL, Hasan. "*İl Özel İdarelerine Eleştirel Bir Bakış*", [Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Mart 2000, s. 35-67](#)

Yozgat İl Özel İdaresi, *İl Özel İdareleri Tarihçesi*, 2016,
<http://www.yozgatozelidare.gov.tr/il-ozel-idare-tarihcesi>, Erişim tarihi: 05.02.2019

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Mustafa ERDEM

Uyruğu: Türkiye (T.C)

Doğum Tarihi ve Yeri: 01.04.1973 / BİNGÖL

Medeni Durumu: Evli

e-mail: mustafaerdem073@hotmail.com

Tel: +90 533 708 02 14

EĞİTİM

(Derece)	(Kurum)	(Mezuniyet Tarihi)
Yüksek Lisans	Esenyurt Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü
Lisans /Yan dal	BAÜ Mimarlık / İş Güv. Uzm. (c)	2003
Lise	Keçiören Sağlık Meslek Lisesi	1991

İŞ DENEYİMLERİ

(Yıl)	(Kurum)	(Görev)
2019- <i>Halen</i>	Bingöl İl Özel İdaresi	Birim Müdürü
2005-2012	Bingöl Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	Mimar
2004-2005	Balıkesir Tarım İl Müdürlüğü	Sağlık Teknisyeni
1995-2004	Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü	Sağlık Teknisyeni
1993-1995	İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü	Sağlık Teknisyeni
1991-1993	İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü	Sağlık Teknisyeni

YABANCI DİL

İngilizce.

%8

GİRİŞ

İl özel idareleri, kuruluş tarihi Tanzimat Dönemi' ne kadar uzanan, sürekli değişen kanunlar ile işlevselliğinde ve uygulamalarında değişiklikler yapılarak günümüze ulaşmış, son olarak 2005 yılında KÖYDES' in (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi) kurulmasıyla yeniden yapılandırılmış mahalli idareler birimlerindedir. Aynı yıl çıkarılan İl Özel İdaresi Kanunu (sayı no: 5302) ile görev tarifi yapılan özel idare; ilde yaşayan insanların yerelde müşterek nitelikteki gereksinimlerini (yol, içme suyu, tarımsal sulama, kanalizasyon, köprü, menfez, imar ve ruhsat v.b. işleri) karşılamak için kurulmuş, hüküm birimleri müntehipler tarafından belirlenen, yönetim ile iktisadi yönden otonomiye malik amme hukuksal kişiliği olan bir mahalli idare ünitesidir.

Bas döndürücü şekilde gelişen teknoloji sonucu var olan zekâyı tartıştığımız

1	Istanbul Aydın Universit... Öğrenci Yazılı Ödevi	%1	>
2	Türkiye ve Orta Dogu A... Öğrenci Yazılı Ödevi	%1	>
3	Zirve University ' ne gö... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
4	www.hoi.gov.tr İnternet Kaynağı	%<1	>
5	Atilim University' ne gö... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
6	Iskenderun Teknik Üniv... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	%<1	>
8	Gaziantep Aniversitesi' ... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
9	yonetimekonomi.cbu.e... İnternet Kaynağı	%<1	>
10	Beykent Üniversitesi' n... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
11	sablon.sdu.edu.tr İnternet Kaynağı	%<1	>
12	TechKnowledge Turkey... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>
13	Fatih University' ne gön... Öğrenci Yazılı Ödevi	%<1	>